

Fremsat den 5. november 2014 af justitsministeren (Mette Frederiksen)

Forslag

til

Lov om ændring af straffeloven og lov om fuldbyrdelse af straf m.v.

(Samfundstjeneste m.v.)

§ 1

I straffeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 871 af 4. juli 2014, foretages følgende ændringer:

1. Overskriften til 7. kapitel affattes således:

»7. kapitel

Betinget fængsel«

2. § 56, stk. 1 og 2, ophæves, og i stedet indsættes:

»Finder retten det upåkrævet, at fængselsstraf kommer til fuldbyrdelse, bestemmes det i dommen, at fuldbyrdelsen udsættes og bortfalder ved udløbet af prøvetiden.«

Stk. 3 bliver herefter stk. 2.

3. I § 60, stk. 1, nr. 2, ændres »§ 56, stk. 3« til: »§ 56, stk. 2«.

4. § 60, stk. 1, nr. 3, affattes således:

»3) ved dom træffe afgørelse om fuldbyrdelse af fængselsstraffen. § 58, stk. 1, finder tilsvarende anvendelse.«

5. § 62, stk. 2, affattes således:

»Stk. 2. Afgørelsen om udsættelse af fuldbyrdelsen af fængselsstraf træffes efter reglerne i § 56, stk. 1.«

6. § 63, stk. 1, 2. pkt., affattes således:

»Samfundstjenesten skal udføres inden for en længstetid, der udmåles i forhold til antallet af timer.«

7. § 63, stk. 3, 2. pkt., affattes således:

»Hvis den betingede fængselsstraf er fastsat til højst 3 måneder, ophører prøvetiden, når længstetiden for at udføre samfundstjenesten er udløbet.«

8. I § 63, stk. 4, 3. pkt., ændres »længstetiden for arbejdspligtens opfyldelse« til: »længstetiden for at udføre samfundstjenesten«.

9. I § 64, 2. pkt., indsættes efter »3 måneder«: »eller en tredjedel af den samlede fængselsstraf«.

10. § 66, stk. 3, 2. pkt., affattes således:

»Hvis den idømte betingede fængselsstraf er fastsat til mere end 3 måneder, anses den idømte samfundstjeneste at modsvare to tredjedele af den betingede fængselsstraf.«

11. I § 67, stk. 2, 2. pkt., ændres »frihedsstraf« til: »fængselsstraf«.

12. I § 86 indsættes efter stk. 2 som nyt stykke:

»Stk. 3. Er samfundstjeneste idømt, skal afkortning, der ikke efter stk. 2 sker i en eventuel ubetinget del af straffen, ske forholdsmæssigt i det idømte antal timers samfundstjeneste.«

Stk. 3-5 bliver herefter stk. 4-6.

13. I § 86, stk. 3, der bliver stk. 4, ændres »stk. 1 og 2« til: »stk. 1-3«, og efter »§ 60, stk. 1, nr. 3,« indsættes: »eller § 66, stk. 1, nr. 1,«.

§ 2

I lov om fuldbyrdelse af straf m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 435 af 15. maj 2012, som ændret bl.a. ved § 5 i lov nr. 733 af 25. juni 2014 og senest ved § 2 i lov nr. 739 af 25. juni 2014, foretages følgende ændringer:

1. I § 81, 3. pkt., ændres »§ 101, stk. 3« til: »§ 101, stk. 4.«

2. I § 101 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»Stk. 2. Vilkår om samfundstjeneste indebærer, at den dømte skal udføre ulønnet arbejde eller deltage i behandlings- eller uddannelsesprogram i det fastsatte antal timer inden for den udmålte længstetid. Mindst to tredjedele af det fastsatte antal timer skal gennemføres som ulønnet arbejde.«

Stk. 2 og 3 bliver herefter stk. 3 og 4.

3. § 101, stk. 2, 1. pkt., der bliver stk. 3, 1. pkt., ophæves.

4. I § 101, stk. 3, 1. pkt., der bliver stk. 4, 1. pkt., ændres »hvor samfundstjenesten skal udføres« til: »hvor det ulønnede arbejde skal udføres, og om den dømtes eventuelle deltagelse i behandlings- eller uddannelsesprogram som en del af samfundstjenesten«.

5. I § 103, stk. 1, ændres »opfylder den fastsatte arbejdspligt« til: »udfører den fastsatte samfundstjeneste«.

§ 3

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. juli 2015.

Stk. 2. Loven finder anvendelse på domme, der afsiges efter lovens ikrafttræden. Dette gælder, selv om det strafbare forhold er begået før lovens ikrafttræden.

§ 4

Stk. 1. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Lovens § 2 kan ved kongelig anordning sættes i kraft for Færøerne eller Grønland med de ændringer, som de færøske eller grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning
2. Generelt om betinget dom
 - 2.1. Gældende ret
 - 2.2. Lovforslagets udformning
3. Samfundstjenestens indhold
 - 3.1. Gældende ret
 - 3.2. Lovforslagets udformning
4. Samfundstjenestens anvendelsesområde
 - 4.1. Gældende ret
 - 4.2. Lovforslagets udformning
5. Konsekvenser af manglende gennemførelse af samfundstjeneste
 - 5.1. Gældende ret
 - 5.2. Lovforslagets udformning
6. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige
7. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.
8. Administrative konsekvenser for borgerne
9. Miljømæssige konsekvenser
10. Forholdet til EU-retten
11. Hørte myndigheder og organisationer mv.
12. Sammenfattende skema

1. Indledning

1.1. Formålet med lovforslaget er at revidere reglerne om samfundstjeneste med henblik på en øget anvendelse af samfundstjeneste som alternativ til ubetinget fængsel.

Formålet med samfundstjeneste er overordnet set så vidt muligt at begrænse anvendelsen af frihedsberøvelse som straf. Dette bidrager til, at lovovertrædere undgår at blive udsat for de negative påvirkninger, som kan finde sted i et fængsel.

Samfundstjenesteordningen fungerer i dag grundlæggende godt og har gennem en længere årrække vist sit værd som et velegnet alternativ til ubetinget fængsel.

Anvendelsen af samfundstjeneste har ikke haft negative konsekvenser i kriminalpræventiv henseende. I de sager, hvor samfundstjeneste er en egnet strafform, kan den generalpræventive effekt ikke antages at være mindre end for ubetinget fængsel. Og de foreliggende undersøgelser viser en forbedret individualpræventiv virkning af samfundstjeneste sammenlignet med ubetinget fængsel, idet tilbagefald til ny kriminalitet (recidiv) er lavere ved samfundstjeneste set i forhold til ubetinget fængsel.

Der lægges på denne baggrund med lovforslaget op til, at samfundstjeneste kan anvendes over for et bredt felt af kriminalitetsformer, og at kriminalitetens art således tillægges mindre betydning ved den samlede vurdering af, om sam-

fundstjeneste bør anvendes i den konkrete sag. En udvidet brug af samfundstjeneste på straffelovens område bør navnlig komme på tale ved førstegangsovertrædelser, der ikke har karakter af organiseret eller bandedrelateret kriminalitet. Den udvidede brug af samfundstjeneste vil bl.a. omfatte visse sager vedrørende simpel vold.

Samtidig foreslås der for de lidt længere straffe på mere end 3 måneders fængsel indført en ordning, hvorefter ny kriminalitet i den fastsatte prøvetid udløser en reststraf svarende til en tredjedel af den betingede fængselsstraf ifølge dommen til samfundstjeneste, når samfundstjenesten er udført. Det betyder, at ny kriminalitet i prøvetiden straffes hårdere end i dag.

Endvidere foreslås det med henblik på at øge brugen af samfundstjeneste, at op til en tredjedel af samfundstjenesten efter kriminalforsorgens bestemmelse skal kunne bestå i deltagelse i et særligt behandlings- eller uddannelsesprogram.

1.2. Lovforslaget indeholder herudover visse forslag til forenkling, præcisering eller mindre justering af reglerne vedrørende samfundstjeneste eller vedrørende betingede domme generelt.

Vedrørende samfundstjeneste foreslås der en vejledende omregningstabel for forholdet mellem fængselsstraffens længde og timetallet og længstetiden for samfundstjeneste. Det vil give større ensartethed i, hvor mange timers samfundstjeneste domfældte skal udføre.

Endvidere foreslås det at lovfæste, at den ubetingede del af en dom med vilkår om samfundstjeneste, hvor en del af fængselsstraffen er ubetinget og en del betinget (kombinationsdom), højst må udgøre en tredjedel af den samlede straf. Forslaget skal ses i sammenhæng med, at der ikke kan ske prøveløsladelse fra den ubetingede del af en kombinationsdom.

Det foreslås desuden, at varetægtsfængsling skal afkortes i det idømte timetal for samfundstjeneste.

Endelig foreslås det, at samfundstjeneste også skal kunne udføres hos private erhvervsvirksomheder.

Vedrørende betinget dom generelt foreslås det at afskaffe muligheden for at idømme betinget dom uden straffastsættelse. Det indebærer, at en betinget dom fremover altid skal indeholde en udmålt fængselsstraf. Dette gælder både for domme med og uden vilkår om samfundstjeneste.

Endvidere foreslås det at afskaffe muligheden for at idømme betinget bøde.

1.3. Lovforslaget bygger på Straffelovrådets betænkning nr. 1545/2014 om samfundstjeneste mv. (herefter "betænkningen").

2. Generelt om betinget dom

2.1. Gældende ret

Straffelovens § 56 er hovedbestemmelsen om betingede domme og indeholder bl.a. regler om straffastsættelse, vilkår, herunder vilkår om straffri vandel, og prøvetid. Efter § 56 skal retten idømme en betinget dom, hvis retten finder det ”upåkrævet, at straf kommer til fuldbyrdelse”. Bestemmelsen giver retten en bred skønsmæssig beføjelse til at idømme betinget fængsel i stedet for ubetinget fængsel, hvis retten ud fra sagens omstændigheder finder, at anvendelse af ubetinget fængsel er unødvendig. § 56 giver principielt også mulighed for at idømme betinget bøde, men denne mulighed anvendes ikke i praksis, og i det følgende omtales alene betingede fængselsstraffe.

Betingede domme kan udformes på to måder, med og uden straffastsættelse. Efter ordlyden af § 56 er udgangspunktet betinget dom uden straffastsættelse (stk. 1), om end betinget dom med fastsat straf kan idømmes, blot retten finder det ”mere formålstjenligt” end betinget dom uden straffastsættelse (stk. 2). Ifølge bestemmelsens forarbejder har det været hensigten at tilkendegive, at betinget dom med straffastsættelse kun må anvendes, efter at retten i det enkelte tilfælde har gjort sig klart, at denne domsform må antages at have fordele fremfor en betinget dom uden straffastsættelse, men at der heri ikke ligger nogen forudsætning om, at betinget dom uden straffastsættelse bør være den praktiske hovedregel.

I praksis er det imidlertid nu om dage næppe ofte forekommende, at retten ud fra den enkelte sags konkrete omstændigheder overvejer, om den betingede doms formål bedst tjenes ved en betinget dom med eller uden straffastsættelse. Der synes i nyere praksis at være en stærk tendens til som udgangspunkt i givet fald at idømme betinget dom med straffastsættelse, således at betinget dom uden straffastsættelse forbeholdes dels sager, som i grovhed ligger lige over grænsen mellem bøde og fængsel, dels visse sager, hvor gerningsmanden er under 18 år. Betinget dom uden straffastsættelse fungerer dermed i nyere praksis normalt enten som den mildeste betingede dom eller som en sanktion i forhold til gerningsmænd under 18 år.

Der har siden 1961 ikke været nogen lovbestemt overgrænse for, hvor lang en fængselsstraf der kan gøres betinget. Det forekommer imidlertid sjældent, at fængselsstraffe på over 1½ år gøres betinget.

§ 56, stk. 1 og 2, om betinget dom med eller uden straffastsættelse gælder ifølge § 62, stk. 2, også for betingede domme med vilkår om samfundstjeneste.

Det fremgår af § 56, stk. 3, at hovedbetingelsen for en betinget dom er, at den dømte ikke i prøvetiden begår strafbart forhold, og at der herudover kan fastsættes yderligere vilkår efter § 57 (såkaldte særvilkår). Det fremgår videre, at prøvetiden skal fastsættes af retten og ”i almindelighed” ikke kan overstige 3 år, men at der dog ”under særlige omstændig-

heder” kan fastsættes en prøvetid indtil 5 år. I praksis fastsættes prøvetiden i almindelighed til 1 eller 2 år.

Efter straffelovens § 57, 1. pkt., kan retten som vilkår i en betinget dom bestemme, at den dømte i hele prøvetiden eller en del af denne skal undergives tilsyn. Tilsyn vil i dag sige tilsyn af kriminalforsorgen.

Loven angiver ingen kriterier for at fastsætte vilkår om tilsyn, og retten har en bred skønsmæssig beføjelse til at træffe bestemmelse herom. I praksis følger retten typisk kriminalforsorgens indstilling i personundersøgelsen. Med hensyn til tilsynsperiodens længde er det mest almindelige at fastsætte tilsyn i 1 år, uanset om prøvetiden er længere.

Efter § 57, 2. pkt., kan retten endvidere fastsætte andre vilkår, som findes formålstjenlige. Ud over vilkår om tilsyn er de særvilkår, som anvendes hyppigst i praksis, formentlig behandlingsvilkår, være sig afvænningsbehandling, alkoholbehandling eller psykiatrisk behandling, samt – for lovovertrædere under 18 år – vilkår om foranstaltninger efter den sociale lovgivning.

Efter straffelovens § 58, stk. 1, kan betinget fængsel kombineres med en ubetinget fængselsstraf på højst 6 måneder. Kombination af betinget og ubetinget fængsel kan ifølge loven ske, når anvendelse af ubetinget fængselsstraf skønnes ”påkrævet”, men oplysningerne om tiltaltes personlige forhold ”taler (...) for” anvendelse af betinget dom. Efter straffelovens § 64 kan betinget dom med vilkår om samfundstjeneste også kombineres med en ubetinget fængselsstraf, men dog på højst 3 måneder.

Der henvises til betænkningen side 36-44.

2.2. Lovforslagets udformning

2.2.1. Straffelovrådet har overvejet, om muligheden for at idømme *betinget bøde* bør opretholdes.

Så vidt ses indeholder forarbejderne ikke nogen særlig omtale af formålet med at kunne idømme betinget bøde, og betinget bøde anvendes ikke i praksis af domstolene.

Der er efter Straffelovrådets opfattelse ikke behov for at kunne benytte betinget bødestraf med vilkår om straffri vandel. Reglerne om bødefastsættelse er nemlig tilstrækkeligt fleksible til, at der i gentagelsestilfælde under alle omstændigheder kan udmåles en bøde for det nye forhold, som i tilstrækkelig grad tager højde for, at domfældte tidligere er fundet skyldig i relevante strafbare forhold.

Et forløb, hvor en person findes skyldig i et strafbart forhold og ikke pålægges at betale en bøde her og nu, men advares om, at pågældende i tilfælde af nyt strafbart forhold vil få en højere bødestraf end ellers som følge af, at pågældende allerede er fundet skyldig og advaret, vil således efter Straffelovrådets opfattelse mest hensigtsmæssigt kunne gennemføres inden for rammerne af reglerne om bødefastsættelse, eventuelt suppleret med reglerne om advarsel og strafbort-

fald. Efter Straffelovrådets opfattelse vil det således være unødigt kompliceret at anvende reglerne om betingede domme i sådanne situationer.

Med hensyn til, om betinget bøde kan være en relevant sanktion med henblik på at fastsætte særvilkår, er det Straffelovrådets opfattelse, at fastsættelse af særvilkår som udgangspunkt vil være uforholdsmæssigt indgribende, hvis der er tale om en mindre eller moderat bøde.

Hertil kommer, at reglerne om tiltalefrafald, jf. retsplejelovens §§ 722 og 723, der bl.a. giver mulighed for at fastsætte samme vilkår som i en betinget dom, efter Straffelovrådets opfattelse er tilstrækkeligt rummelige til at kunne opfange eventuelle helt særlige tilfælde, hvor det måtte være hensigtsmæssigt at undlade at pålægge den skyldige at betale en ellers forskyldt bøde på betingelse af, at den pågældende opfylder visse særlige vilkår.

Med hensyn til juridiske personer, som idømmes bøde for lovovertrædelser, hvor en fysisk person ville være blevet idømt fængsel, har Straffelovrådet overvejet, om der er tilfælde, hvor det af hensyn til at motivere en juridisk person, som straffes for en lovovertrædelse, til eksempelvis at forebygge nye lovovertrædelser vil kunne være hensigtsmæssigt at idømme en betinget bøde ledsaget af visse vilkår.

Straffelovrådet lægger vægt på, at der på de relevante – erhvervsrettede – lovområder vil være tilsynsmyndigheder, som formentlig vil have bedre muligheder end anklagemyndigheden og domstolene for at identificere egnede initiativer, som en given virksomhed kan eller bør tage for at forebygge nye lovovertrædelser. Endvidere er der i vidt omfang på erhvervsrettede lovområder ofte hjemmel til administrativt at udstede egnede påbud og forbud til en given virksomhed, herunder en virksomhed, som har begået et strafbart forhold.

Straffelovrådet finder på denne baggrund, at der heller ikke for juridiske personer er grundlag for at opretholde muligheden for at idømme betinget bøde.

Sammenfattende foreslår Straffelovrådet, at muligheden for at idømme betinget bøde afskaffes.

Der henvises til betænkningen side 97-100.

2.2.2. Straffelovrådet har overvejet *anvendelsesområdet for betinget dom* over for ubetinget dom.

Det forekommer sjældent, at fængselsstraffe på over 1½ år gøres betinget, og endvidere har det stor betydning for valget mellem betinget dom og ubetinget dom, om den pågældende tidligere er straffet for ligeartet kriminalitet.

Herudover er der imidlertid en række kriminalitetsformer, hvor udgangspunktet ifølge retspraksis er anvendelse af ubetinget fængsel også i førstegangstilfælde, hvor straffen ikke overstiger 1½ års fængsel.

Det er Straffelovrådets opfattelse, at der ikke kan hentes megen vejledning til fastlæggelse af anvendelsesområdet for betinget dom ud fra overvejelser om den generalpræventive eller individualpræventive virkning af henholdsvis betinget og ubetinget dom.

Straffelovrådet har overvejet, om et alternativ til den nuværende praksis, hvor valget mellem ubetinget fængsel og betinget fængsel beror på en samlet afvejning af en række faktorer, kunne være et mere enkelt system, hvor valget mellem ubetinget fængsel og betinget fængsel som udgangspunkt alene afhænger af fængselsstraffens længde og gerningsmandens eventuelle forstraffe.

Straffelovrådet finder imidlertid, at en ændring til som udgangspunkt alene at lægge vægt på fængselsstraffens længde og gerningsmandens eventuelle forstraffe vil være en så væsentlig ændring i forhold til den nuværende ordning, at den i givet fald kun bør gennemføres på grundlag af en bredere overvejelse af reglerne om betinget dom, end kommissoriet om samfundstjeneste mv. har givet grundlag for.

Straffelovrådet foreslår således ikke nogen principielle ændringer af den gældende ordning. Straffelovrådet anbefaler dog en vis tilbageholdenhed med at operere med alt for faste udgangspunkter alene baseret på kriminalitetens art. Efter Straffelovrådets opfattelse bør der således, når det i en principiel dom fra en af de højere retter eller i lovforarbejder er tilkendegivet, at udgangspunktet for straffastsættelsen for en given forbrydelse er ubetinget fængsel, stadig være plads til at fravige dette udgangspunkt i konkrete sager, hvor forholdene taler for det. Det bør således have for øje, at en sådan tilkendegivelse i en dom eller lovforarbejder normalt vil bygge på, hvad der er en passende straf i de typisk forekommende tilfælde, og at ubetinget fængsel ikke nødvendigvis vil være den rigtige straf i mere atypiske tilfælde. Hertil kommer, at udviklingen på det pågældende område kan ændre forudsætningerne for en tilkendegivelse om udgangspunktet for straffastsættelsen i en sådan grad, at udgangspunktet bør kunne fraviges i videre omfang.

Udgangspunktet bør være, at straffe på op til 1½ års fængsel kan gøres betinget, eventuelt med vilkår om samfundstjeneste, hvis gerningsmanden ikke tidligere er straffet med betinget eller ubetinget fængsel for ligeartet kriminalitet. Betinget fængsel vil afhængig af de nærmere omstændigheder, herunder kriminalitetens grovhed, ligesom i dag også kunne anvendes, selv om en gerningsmand én gang tidligere er straffet med betinget fængsel for ligeartet kriminalitet.

Anvendelsen af betinget fængsel, eventuelt med vilkår om samfundstjeneste, bør afhænge af en samlet vurdering, hvori også indgår gerningsmandens øvrige personlige forhold (ud over eventuelle relevante forstraffe) og kriminalitetens grovhed og art.

Der bør eksempelvis være et større rum for at anvende betinget fængsel over for personer under 18 år, herunder et større rum for at anvende betinget fængsel flere gange efter

hinanden. Det samme gælder, hvis der i øvrigt foreligger formildende omstændigheder, herunder i tilfælde af for lang sagsbehandlingstid (straffelovens § 82, nr. 13) eller af, at den straffbare handling er begået for lang tid siden (straffelovens § 82, nr. 14).

Omvendt bør der udvises tilbageholdenhed med at anvende betinget fængsel ved mere organiseret kriminalitet, dvs. hvor flere gerningsmænd mere systematisk og planlagt i fællesskab begår kriminalitet. Der bør også udvises tilbageholdenhed med at anvende betinget fængsel for personfarlig kriminalitet i tilfælde, hvor forurettede er påført betydelige fysiske eller psykiske skader. Det samme gælder som udgangspunkt, hvis kriminaliteten er udøvet over for et særligt værgeløst offer.

Der henvises til betænkningen side 100-104.

2.2.3. Straffelovrådet har overvejet betinget dom *med og uden straffastsættelse*.

Domstolene har i de forløbne år siden 1961, hvor de gældende regler blev indført, udviklet en retspraksis, som i dag nok kan beskrives på den måde, at betinget dom med straffastsættelse er det klare udgangspunkt, idet betinget dom uden straffastsættelse navnlig anvendes i to afgrænsede grupper af sager: dels sager med lovovertrædere under 18 år, dels mindre alvorlige førstegangstilfælde.

Straffelovrådet har overvejet de argumenter, der har været anført for og imod betinget dom med og uden straffastsættelse.

Efter Straffelovrådets opfattelse har hensynet til i tilfælde af vilkårovertrædelse om nødvendigt at kunne fastsætte en anden retsfølge end fængsel ikke en sådan vægt, at det kan begrunde anvendelse af betinget dom uden straffastsættelse.

Med hensyn til muligheden for ved en eventuel straffastsættelse at tage hensyn til den pågældendes forhold efter dommen anfører Straffelovrådet, at de gældende regler giver vide muligheder for en sådan hensyntagen, også når den betingede dom er med straffastsættelse.

Efter Straffelovrådets opfattelse forekommer det efter en nutidig opfattelse ikke at være et rimeligt argument for betinget dom uden straffastsættelse, at man dermed undgår, at domfældte i givet fald kan sammenligne den udmålte straf med de pålagte vilkår og eventuelt komme frem til, at det vil være mere byrdefuldt at opfylde vilkårene end at afsone straffen.

Det kan endvidere anføres, at den fængselsstraf, som kan blive udløst helt eller delvis, hvis domfældte ikke overholder vilkårene i en betinget dom, er et så væsentligt led i den samlede sanktion, at domfældte bør kende længden heraf.

Hertil kommer, at det er den ret, der afgør skyldsspørgsmål, som bl.a. gennem den umiddelbare bevisførelse for den dømmende ret har det bedste kendskab til såvel lovovertræ-

delsen som gerningsmandens forhold før og efter gerningen frem til domstidspunktet. Det er derfor også den dømmende ret, som med størst legitimitet kan fastsætte ikke alene vilkårene i den betingede dom, men også længden af den fængselsstraf, som gøres betinget.

Efter Straffelovrådets opfattelse er dette et stærkt argument for at anvende betinget dom med straffastsættelse.

Straffelovrådet finder på denne baggrund, at der i hvert fald ikke er grundlag for at indskrænke anvendelsen af betinget dom med straffastsættelse i forhold til den eksisterende retspraksis, og Straffelovrådet har i forlængelse heraf overvejet, om straffelovens regler bør ændres, så de bedre afspejler denne praksis, eller om muligheden for at idømme betinget dom uden straffastsættelse helt bør afskaffes.

Med hensyn til lovovertrædere under 18 år giver de gældende regler mulighed for, at når en sådan gerningsmand findes skyldig i kriminalitet, der i sig selv eller på grund af tidligere straffbare forhold er for alvorlig til, at sagen kan afgøres med advarsel, bøde eller tiltalefrafald, kan den pågældende idømmes en betinget dom uden straffastsættelse. De gældende regler giver med andre ord mulighed for, at en sådan ung gerningsmands første fængselsdom kan være en betinget dom uden straffastsættelse, mens en eventuel 2. fængselsdom (i tilfælde af, at den pågældende igen begår kriminalitet) kan være en betinget dom med straffastsættelse.

Hvis muligheden for at idømme betinget dom uden straffastsættelse afskaffes, vil der derimod – under forudsætning af, at der ikke sker en skærpelse i form af, at en ung gerningsmand på et tidligere tidspunkt i en kriminel løbebane, end det sker i dag, skal idømmes ubetinget fængsel – i sådanne tilfælde i givet fald skulle idømmes betinget dom med straffastsættelse i både første og anden fængselsdom.

Straffelovrådet har overvejet, om en sådan ændring – som kun vedrører tilfælde, hvor domfældte efter en betinget fængselsdom begår ny kriminalitet og igen idømmes betinget fængsel – vil kunne have negative konsekvenser. Efter Straffelovrådets opfattelse er der imidlertid ikke grundlag for at antage, at de unge lovovertrædere, som spørgsmålet er relevant for, generelt har en klar opfattelse af, at der i disse tilfælde er tale om en skærpelse af sanktionen fra den første dom (uden straffastsættelse) til den anden dom (med straffastsættelse).

Med hensyn til anvendelse af betinget dom uden straffastsættelse i mindre alvorlige førstegangstilfælde giver de gældende regler i princippet mulighed for at operere med en ekstra strafposition mellem bøde og 7 dages betinget fængsel, som er den kortest mulige udmålte fængselsstraf. Hvis der som følge af vilkårovertrædelse efterfølgende opstår spørgsmål om at fastsætte straffen, vil straffen imidlertid ikke kunne fastsættes til mindre end 7 dages fængsel.

En afskaffelse af muligheden for at idømme betinget dom uden straffastsættelse vil ikke få nogen betydning for, hvor længe en dom medtages på de forskellige former for straf-

feattester, herunder børneattester. Efter de gældende regler om straffeattester behandles betingede domme med og uden straffastsættelse således på samme måde.

Straffelovrådet foreslår på denne baggrund at afskaffe muligheden for at idømme betinget dom uden straffastsættelse.

Straffelovrådet tilføjer, at når straffen i en betinget dom udmåles, bør straffen altid fastsættes til samme længde, som den ville have været fastsat til, hvis straffen var gjort ubetinget. Efter rådets opfattelse vil det således være i modstrid med, hvordan reglerne om betingede domme bør anvendes, hvis man – som en form for kompromis mellem et ønske om en forholdsvis hård dom og et ønske om en forholdsvis mild dom – udformer en dom på den måde, at straffen er sat højt, men til gengæld gjort betinget (eller for den sags skyld omvendt, at straffen er gjort ubetinget, men til gengæld sat mindre højt).

Straffelovrådet bemærker endvidere, at det med forslaget om at afskaffe muligheden for at idømme betinget dom uden straffastsættelse ikke er tilsigtet, at afskaffelsen af denne mulighed skal få nogen afsmittende virkning i skærpene retning ved gentagen kriminalitet efter en betinget dom, som i dag ville være uden straffastsættelse, men hvor der efter forslaget fremover vil skulle udmåles en straf i den betingede dom.

Der henvises til betænkningen side 105-115.

2.2.4. Straffelovrådet har drøftet *kombinationsdomme*, dvs. domme, hvor en del af en fængselsstraf er ubetinget og en del betinget.

Muligheden for at anvende kombinationsdomme er efter Straffelovrådets opfattelse helt naturlig og nødvendig ved straf for flere lovovertrædelser. Kombinationsdomme kan herudover også anvendes i andre tilfælde som en særlig mellemform, hvis en rent ubetinget straf findes at være for streng, mens en betinget dom med vilkår om samfundstjeneste uden nogen ubetinget del forekommer for mild.

Efter Straffelovrådets opfattelse bør det forhold, at domfældte har været varetægtsfængslet i en periode, derimod ikke være et selvstændigt argument for at anvende kombinationsdom. Hvis den rigtige straf, når bortses fra varetægtsfængslingen, er en fuldt ud betinget dom, bør der også idømmes en fuldt ud betinget dom i tilfælde, hvor tiltalte har været varetægtsfængslet.

Straffelovrådet finder, at de gældende regler om kombinationsdomme har en hensigtsmæssig udformning, og foreslår ingen ændringer af de maksimale grænser på henholdsvis 3 og 6 måneder for den ubetingede del af en kombinationsdom henholdsvis med og uden samfundstjeneste. Straffelovrådet foreslår imidlertid at lovfæste, at den ubetingede del af en kombinationsdom med vilkår om samfundstjeneste højst må udgøre en tredjedel af den samlede fængselsstraf. Dermed sikres en tilstrækkelig forskel i strengthed, når der tages højde for mulighederne for prøveløsladelse, mellem kombi-

nationsdommen og en ubetinget fængselsstraf af samme længde. Rådet har overvejet, om en tilsvarende regel bør gælde for kombinationsdomme uden vilkår om samfundstjeneste, men har ikke fundet grundlag for at afskære muligheden for i kombinationsdomme uden vilkår om samfundstjeneste undtagelsesvis at fastsætte den ubetingede del af straffen til mere end en tredjedel af den samlede fængselsstraf. Den ubetingede del af straffen bør dog i almindelighed ikke fastsættes til mere end en tredjedel af den samlede fængselsstraf. Rådet understreger, at der alene er tale om et maksimum, og at den ubetingede del af en kombinationsdom – alt efter de nærmere omstændigheder – udmærket kan være kortere og også væsentligt kortere end en tredjedel af den samlede fængselsstraf.

Straffelovrådet kan endvidere i det væsentlige tilslutte sig den eksisterende anvendelse i praksis af reglerne om kombinationsdomme. Rådet lægger vægt på, at udgangspunktet, når der idømmes betinget dom, er, at hele dommen gøres betinget, og at kombinationsdomme således kun anvendes forholdsvis sjældent. Rådet lægger endvidere vægt på, at kombinationsdomme navnlig anvendes i de tilfælde af samtidig pådømmelse af flere uligeartede forhold henholdsvis i de mellemgrove tilfælde, som er beskrevet ovenfor.

Straffelovrådet kan dog som nærmere beskrevet ovenfor ikke anbefale, at det forhold, at domfældte før dommen har været varetægtsfængslet, kan begrunde anvendelsen af kombinationsdom i stedet for en fuldt ud betinget dom. I det omfang forudgående varetægtsfængsling i dag tillægges betydning for valget mellem helt eller delvis betinget dom, anbefaler Straffelovrådet således, at praksis ændres.

Der henvises til betænkningen side 115-118.

2.2.5. Straffelovrådet har overvejet regler og praksis om fastsættelse af *andre vilkår* end samfundstjeneste i betingede domme.

Den gældende regel i straffelovens § 57 nævner et bredt spektrum af vilkår, og reglen er desuden ikke udtømmende, da reglen også hjemler, at retten fastsætter vilkår, som ikke er udtrykkeligt nævnt. Efter Straffelovrådets opfattelse har der ikke i praksis vist sig mangler eller i øvrigt u hensigtsmæssigheder ved den ikke-udtømmende opregning af vilkår i straffelovens § 57.

Straffelovrådet finder imidlertid, at der kan være behov for i højere grad at fastsætte individuelt tilpassede vilkår i betingede domme, end det sker i dag. Der er således en tendens til, at kun visse vilkår anvendes (ud over tilsyn navnlig afvænningsbehandling, psykiatrisk behandling og – over for lovovertrædere under 18 år – sociale foranstaltninger), og at vilkår ikke tilpasses individuelt, men blot tilvælges eller fravælges.

Straffelovrådet anbefaler, at alle led i kæden – kriminalforsorgen i forbindelse med personundersøgelsen, anklagemyndigheden ved sin sanktionspåstand og domstolene ved afgørelsen – er opmærksom herpå.

Der henvises til betænkningen side 119.

2.2.6. Justitsministeriet er enig i Straffelovrådets overvejelser og forslag, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse med rådets lovudkast.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 2 og 9 (ændring af straffelovens §§ 56 og 64), og bemærkningerne hertil.

3. Samfundstjenestens indhold

3.1. Gældende ret

Efter straffelovens § 62, stk. 1, kan retten, såfremt betinget dom uden vilkår om samfundstjeneste "ikke findes tilstrækkelig", afsige betinget dom med vilkår om samfundstjeneste, hvis tiltalte findes egnet hertil. Efter § 62, stk. 3, er dommen betinget af, at den dømte ikke i en prøvetid begår strafbart forhold, og at den pågældende overholder vilkår fastsat i medfør af § 63.

Efter § 63, stk. 1, 1. pkt., skal det fastsættes som vilkår, at den dømte skal udføre ulønnet samfundstjeneste i mindst 30 og højst 300 timer.

Prøvetiden skal fastsættes til højst 2 år (stk. 3, 1. pkt.). Hvis samfundstjeneste idømmes for spirituskørsel eller kørsel i frakendelsestiden, fastsættes prøvetiden i praksis til 2 år. I andre tilfælde fastsættes prøvetiden i praksis normalt til 1 år, hvis der idømmes samfundstjeneste i op til formentlig ca. 100-120 timer uden andre særvilkår end vilkår om tilsyn, og ellers til 2 år.

Ud over en prøvetid skal der fastsættes en længstetid for udførelse af arbejdspligten (stk. 1, 2. pkt.). Længstetiden skal udmåles i forhold til antallet af arbejdstimer. I praksis fastsættes længstetiden ofte til 4-6 måneder, hvis der idømmes samfundstjeneste i op til 60-70 timer, til 6-8 måneder, hvis der idømmes samfundstjeneste i 80-120 timer, til 8 måneder-1 år, hvis der idømmes samfundstjeneste i 120-200 timer, og til 1½ år, hvis der idømmes samfundstjeneste i mere end 200 timer.

Prøvetid og længstetid for udførelse af arbejdspligten fastsættes normalt sådan, at prøvetiden er længere end længstetiden for udførelse af arbejdspligten, og længstetiden for udførelse af arbejdspligten kan under alle omstændigheder ikke være længere end prøvetiden.

Forskellen mellem prøvetiden og længstetiden for udførelse af arbejdspligten fungerer i praksis bl.a. som en buffer, som kan udnyttes, hvis der opstår problemer med at afvikle arbejdspligten inden for den fastsatte længstetid. Tilsynsmyndigheden (dvs. kriminalforsorgen) kan nemlig, hvis "særlige grunde taler derfor", forlænge længstetiden for udførelse af arbejdspligten, dog ikke ud over prøvetiden (stk. 2, 1. pkt.). Beslutning herom skal være truffet inden udløbet af længstetiden (som hidtil fastsat) og kan af den dømte forlanges indbragt for retten (stk. 2, 2. pkt.). Samtidig kan det i dommen bestemmes, at prøvetiden ophører, når længstetiden – herun-

der en eventuel rettidigt forlænget længstetid – for opfyldelse af arbejdspligten er udløbet (stk. 3, 2. pkt.). I praksis træffes normalt altid bestemmelse herom, medmindre samfundstjeneste idømmes for overtrædelse af færdselsloven eller der er fastsat andre særvilkår end vilkår om tilsyn.

Efter § 63, stk. 4, skal den dømte undergives tilsyn i prøvetiden, idet tilsynet dog ophører, når længstetiden for opfyldelse af arbejdspligten er udløbet, medmindre andet er bestemt i dommen. Retten kan endvidere, hvis det "findes formålstjenligt", fastsætte andre særvilkår efter § 57. Eventuelle andre særvilkår efter § 57 bortfalder, når længstetiden for opfyldelse af arbejdspligten er udløbet, medmindre andet er bestemt i dommen.

Straffelovens § 64, jf. § 58, stk. 2, indeholder en generel hjemmel til, at der i forbindelse med en dom til samfundstjeneste kan idømmes bøde. Der er ikke i loven angivet kriterier for, hvornår denne hjemmel bør udnyttes.

Tillægsbøde anvendes i dag – på grundlag af tilkendegivelser i lovforarbejder – systematisk i domme til samfundstjeneste for spirituskørsel og kørsel i frakendelsestiden. Bortset herfra anvendes tillægsbøde formentlig meget sjældent i praksis i domme til samfundstjeneste.

Der henvises til betænkningen side 35 og 44-50.

3.2. Lovforslagets udformning

3.2.1. Straffelovrådet foreslår, at samfundstjeneste også skal kunne udføres hos *private erhvervsvirksomheder*.

Straffelovrådet finder, at der ikke er noget strafferetligt eller straffuldbyrdelsesmæssigt til hinder for, at samfundstjeneste afvikles hos private erhvervsvirksomheder. Myndighedsansvaret for tilsynet og iværksættelsen af eventuelle sanktioner vil uændret ligge hos kriminalforsorgen, og den overvågningsrolle, som den private erhvervsvirksomhed i sagens natur vil have i forhold til den dømte, adskiller sig på det principielle plan ikke fra den overvågning, som private arbejdsgivere kan have i forhold til personer, der afsoner en ubetinget fængselsstraf på bopælen under intensiv overvågning og kontrol.

Straffelovrådet finder endvidere, at det bør være muligt at udforme ordningen sådan, at afviklingen af samfundstjeneste hos private erhvervsvirksomheder ikke får karakter af konkurrenceforvridende statsstøtte.

Der henvises til betænkningen side 129-130.

3.2.2. Straffelovrådet finder, at hovedindholdet i en betinget dom med vilkår om samfundstjeneste fortsat bør være en pligt til at udføre ulønnet samfundsnyttigt arbejde i et nærmere angivet antal timer. Dermed fastholdes samfundstjenestens både genoprettende og straffende karakter.

Efter Straffelovrådets opfattelse vil det imidlertid ikke være i strid med dette hovedprincip – eller med samfundstjenestens genoprettende og straffende karakter – at give mulig-

hed for, at en vis begrænset del af samfundstjenesten kan afvikles ved at deltage i målrettede relevante *behandlings- eller uddannelsesprogrammer*.

Det betyder, at man – i de tilfælde, hvor der er behov for det – vil kunne styrke mulighederne for, at domfældte gennemfører samfundstjenesten, ved at lade den pågældende gennemgå et særligt behandlingsprogram (f.eks. vredeshåndtering) eller et særligt resocialiserings/uddannelsesprogram før udførelsen af det ulønnede arbejde.

Herved understøttes et af formålene med samfundstjeneste, som er at holde domfældte, som ikke i forvejen er kriminel belastede, ude af fængslet og den risiko for oplæring til kriminalitet, som er forbundet med et fængselsophold. Samtidig undgås afbæk i domfældtes arbejds- og familieliv, således at risikoen for tilbagefald til ny kriminalitet (recidiv) mindskes.

Straffelovrådet foreslår på denne baggrund, at samfundstjeneste ud over ulønnet samfundsnyttigt arbejde også skal kunne indeholde andre elementer i form af deltagelse i et særligt behandlingsprogram eller uddannelsesprogram.

Straffelovrådet har overvejet, om det bør være retten, der som led i en dom til samfundstjeneste bestemmer, om samfundstjenesten ud over ulønnet samfundsnyttigt arbejde også skal kunne omfatte deltagelse i behandlingsprogrammer eller uddannelsesprogrammer. Straffelovrådet finder imidlertid, at det bør være kriminalforsorgen, der i forbindelse med fuldbyrdelsen af dommen træffer afgørelse herom. Dette vil være på linje med, at det er kriminalforsorgen, der bestemmer, hvilket arbejde domfældte skal udføre som led i sin samfundstjeneste.

For at sikre, at udførelse af ulønnet arbejde forbliver hovedindholdet i enhver dom til samfundstjeneste, foreslår Straffelovrådet imidlertid, at behandlingsprogrammer og uddannelsesprogrammer højst kan udgøre en tredjedel af det samlede timetal.

Der henvises til betænkningen side 130-135.

3.2.3. Minimumstimetallet for samfundstjeneste er i dag 30 timer, og Straffelovrådet finder, at den vurdering, som lovændringen i 2000 (jf. lov nr. 230 af 4. april 2000) var udtryk for, hvorefter ulønnet samfundstjeneste i 30 timer i givet fald er et passende alternativ til en ubetinget frihedsstraf på 10-14 dage, fortsat er dækkende.

Straffelovrådet har overvejet, om minimumstimetallet bør nedsættes yderligere til f.eks. 20 timer som et passende alternativ til en straf på 7 dages ubetinget fængsel, som er den korteste frihedsstraf, der kan idømmes. Straffelovrådet har imidlertid ikke fundet grundlag herfor.

Maksimumstimetallet for samfundstjeneste er i dag 300 timer, og som anført i pkt. 4.2.4 nedenfor finder Straffelovrådet ikke grundlag for at ændre de forudsætninger, som lå bag lovændringen i 2012 (jf. lov nr. 159 af 28. februar

2012), hvorefter samfundstjeneste ikke anvendes, hvis straffen overstiger 2 års fængsel. Straffelovrådet finder endvidere, at 300 timers ulønnet samfundsnyttigt arbejde som alternativ til en ubetinget fængselsstraf på 2 års fængsel fortsat vil være dækkende.

For så vidt angår varetægtsfængsling indebærer den gældende ordning, at domfældte i princippet er pligtig at udføre samfundstjeneste i det fulde timetal, selv om en del af den fængselsstraf, som samfundstjenesten træder i stedet for, i en vis forstand allerede er udstået ved varetægtsfængslingen. Hvis den domfældte overtræder vilkåret om samfundstjeneste, og retten derfor bestemmer, at fængselsstraffen skal fuldbyrdes, vil den tidligere varetægtsfængsling imidlertid derefter skulle godskrives domfældte.

Straffelovrådet foreslår på denne baggrund, at varetægtsfængsling fremover skal bringes til fradrag i det antal samfundstjenestetimer, domfældte skal udføre. Ligesom ved afkortning i ubetinget fængselsstraf vil det være kriminalforsorgen, der vil skulle foretage afkortningen.

Der henvises til betænkningen side 135-141.

3.2.4. Straffelovrådet finder, at der fortsat ikke er grundlag for i straffeloven at fastsætte en fast omregningsformel mellem længden af den betingede fængselsstraf og antallet af samfundstjenestetimer.

Straffelovrådet finder imidlertid, at det vil være nyttigt at fastsætte en *vejledende omregningstabel* mellem længden af den betingede fængselsstraf og antallet af samfundstjenestetimer.

Straffelovrådet foreslår, at en sådan vejledende omregningstabel udformes på følgende måde:

Fængselsstraf	Samfundstjeneste	Længstetid
7-14 dage	30 timer	4 måneder
20-30 dage	40 timer	4 måneder
40-50 dage	60 timer	6 måneder
60 dage-3 måneder	80 timer	6 måneder
4-5 måneder	100 timer	8 måneder
6-7 måneder	120 timer	8 måneder
8-11 måneder	150 timer	1 år
1 år-1 år 5 måneder	200 timer	1 år
1½ år-1 år 11 måneder	250 timer	1½ år
2 år	300 timer	1½ år

Straffelovrådet finder det hensigtsmæssigt at operere med et forholdsvis begrænset antal positioner for antallet af samfundstjenestetimer (i alt 10). Tabellen er mest nuanceret ved de lave straffe, og bygger for de første tre positioners vedkommende på de eksisterende udgangspunkter på færdsels-

området. Tabellen er udformet på den måde, at springene mellem positionerne er henholdsvis 10 timer (1 spring), 20 timer (4 spring), 30 timer (1 spring) og 50 timer (3 spring). Straffelovrådet understreger med hensyn til de største spring (de 3 spring på 50 timer), at der i praksis kun sjældent som følge af tabellens udformning vil opstå tærskel-effekter, hvor en lille stigning i strafværdigheden og dermed længden af fængselsstraffen fører til en stor stigning i antallet af samfundstjenestetimer.

Hvis der er tale om en kombinationsdom, bringes tabellen i anvendelse på den betingede del af fængselsstraffen.

Der er tale om en vejledende omregningstabel, som derfor kan fraviges, hvis det som følge af særlige forhold er velbegrundet. Straffelovrådet anbefaler i den forbindelse, at det udtrykkeligt angives i dommens præmisser, hvis retten har fraveget den vejledende omregningstabel, og at fravigelsen endvidere begrundes. Som eksempel på særlige forhold, der kan begrunde en fravigelse af den vejledende omregningstabel, kan nævnes, at der ud over vilkåret om samfundstjeneste er fastsat andre byrdefulde vilkår, eksempelvis om behandling.

Det er i den forbindelse Straffelovrådets opfattelse, at den betingede fængselsstraf bør anses for at modsvare de samlede vilkår, som er fastsat, og at antallet af samfundstjenestetimer derfor bør være lavere end ellers, hvis en dom til samfundstjeneste ved siden af samfundstjenesten pålægger domfældte yderligere byrdefulde vilkår.

Tilstedeværelsen af skærpene omstændigheder, herunder at der er tale om gentagen kriminalitet, vil efter de almindelige regler om strafudmåling kunne tillægges betydning ved fastsættelsen af fængselsstraffens længde. Da antallet af samfundstjenestetimer ifølge den vejledende omregningstabel stiger med længden af fængselsstraffen, vil der derfor i givet fald også kunne blive tale om at fastsætte flere samfundstjenestetimer i sager, hvor der foreligger skærpene omstændigheder, herunder i form af gentagen kriminalitet. Derimod bør tilstedeværelsen af skærpene omstændigheder ikke føre til fravigelse af den vejledende omregningstabel, idet tilstedeværelsen af skærpene omstændigheder ikke bør føre til en fastsættelse af et – set i forhold til længden af den betingede fængselsstraf – højere antal samfundstjenestetimer.

Derimod kan der efter omstændighederne være grund til at fravige den vejledende omregningstabel i nedadgående retning i tilfælde, hvor fængselsstraffen er en samlet straf for flere uligeartede forhold, og hvor en væsentlig del af straffen hidrører fra forhold, der bedømt isoleret – dvs. hvis tiltalte kun havde gjort sig skyldig i disse forhold – ville været blevet straffet med betinget fængsel uden vilkår om samfundstjeneste.

Den vejledende omregningstabel angiver også, hvilken længstetid der normalt bør fastsættes for afviklingen af et givet antal samfundstjenestetimer. Denne del af tabellen er udformet i overensstemmelse med den eksisterende praksis for

fastsættelse af længstetiden. Straffelovrådet har i forhold hertil alene foretaget mindre justeringer og enkelte yderligere opdelinger med henblik på, at udgangspunkterne for længstetiden på en harmonisk måde kan indgå i den opstillede tabel for omregningen mellem fængselsstraffens længde og antallet af samfundstjenestetimer.

Eftersom længstetiden skal udmåles i forhold til antallet af arbejdstimer, bør længstetiden i de tilfælde, hvor retten har fraveget udgangspunktet med hensyn til antallet af samfundstjenestetimer, som udgangspunkt fastsættes til det, som fremgår af tabellen ud for det faktisk fastsatte antal samfundstjenestetimer.

Tabellen er også vejledende med hensyn til forholdet mellem antallet af samfundstjenestetimer og længstetiden for arbejdspligtens udførelse. Også her gælder, at det bør fremgå udtrykkeligt af dommen, hvis udgangspunktet for længstetiden er fraveget, og at fravigelsen i givet fald bør begrundes. Som eksempler på forhold, der efter omstændighederne kan tale for at fravige udgangspunktet for længstetiden i opadgående retning, kan nævnes, at domfældte står over for at skulle gennemgå et længerevarende behandlingsforløb (eksempelvis en planlagt operation med efterfølgende rekonvalescens), at domfældte er gravid og står over for at skulle føde, eller at domfældte skal afsone den ubetingede del af en kombinationsdom (dette er ikke tilfældet, hvis den ubetingede del af en kombinationsdom modsvares af varetægtsfængsling forud for dommen). Som eksempel på forhold, der efter omstændighederne kan tale for at fravige udgangspunktet for længstetiden i nedadgående retning, kan nævnes, at domfældte har været varetægtsfængslet før dommen i sagen, således at der efter Straffelovrådets forslag skal ske afkortning i den idømte samfundstjeneste for varetægtsfængslingen.

Der henvises til betænkningen side 141-147.

3.2.5. Straffelovrådet finder, at det er vigtigt, at timetallet i en samfundstjeneste i almindelighed afspejler straffens strenghed. På den anden side bør der være mulighed for at knytte passende særvilkår til en dom til samfundstjeneste, idet det vil være uhensigtsmæssigt, hvis der i stedet for samfundstjeneste idømmes ubetinget fængselsstraf på grund af manglende mulighed herfor.

Straffelovrådet foreslår på denne baggrund ikke ændringer i de eksisterende muligheder for at knytte samme særvilkår til en dom til samfundstjeneste som til andre betingede domme.

Der henvises til betænkningen side 147-149.

3.2.6. Straffelovrådet har ikke fundet grundlag for at foreslå en videre anvendelse af *tillægsbøde* i domme til samfundstjeneste. Efter Straffelovrådets opfattelse er der ikke grundlag for generelt i domme til samfundstjeneste at anvende tillægsbøde, og der er efter rådets opfattelse heller ikke grundlag for en mere tværgående anvendelse af tillægsbøde i visse typer af domme til samfundstjeneste. Straffelovrådet bemærker herved, at hovedindholdet af en dom til samfundstjeneste er, at domfældte uden betaling skal yde en vis ar-

bejdsindsats for samfundet, hvilket i almindelighed må anses for en hårdere sanktion end en pligt til at betale et pengebeløb. Dette udelukker ikke, at det eventuelt på særlige områder – ligesom på færdselsområdet – kan være relevant mere systematisk at anvende tillægsbøde i domme til samfundstjeneste. Om dette er tilfældet, må imidlertid i givet fald bero på nærmere overvejelser af de hensyn, der gør sig gældende på de sådanne særlige områder, og Straffelovrådet finder ikke som led i behandlingen af kommissoriet om samfundstjeneste mv. at have grundlag for eller anledning til at iværksætte sådanne overvejelser vedrørende de relevante hensyn på særlige områder.

Der henvises til betænkningen side 149-150.

3.2.7. Justitsministeriet er enig i Straffelovrådets overvejelser og forslag, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse med rådets lovudkast.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 2, 6, 8 og 12 (ændring af straffelovens § 56, § 63, stk. 1 og 4, og § 86), og § 2, nr. 2-4 (ændring af straffuldbyrdslovens § 101), og bemærkningerne hertil.

4. Samfundstjenestens anvendelsesområde

4.1. Gældende ret

Efter straffelovens § 62, stk. 1, kan retten, såfremt betinget dom uden vilkår om samfundstjeneste ”ikke findes tilstrækkelig”, afsige betinget dom med vilkår om samfundstjeneste, hvis tiltalte findes egnet hertil. Det er således en udtrykkelig betingelse, at tiltalte er ”egnet” til samfundstjeneste.

Det fremgår af forarbejderne til straffelovens regler om samfundstjeneste (jf. Folketingstidende 1996-1997, tillæg A, side 94, Folketingstidende 1999-2000, tillæg A, side 1142-1143, og pkt. 3.3 i de almindelige bemærkninger til lovforslag nr. L 56 fremsat den 14. december 2011), at kerneområdet skal være berigelseskriminalitet, bortset fra røveri, mens samfundstjeneste bør anvendes med varsomhed (det såkaldte varsomhedsområde) ved f.eks. vold, røveri, narkotikakriminalitet og seksualforbrydelser.

Forarbejderne til de gældende regler om samfundstjeneste giver samtidig domstolene et betydeligt skøn med hensyn til anvendelsen af samfundstjeneste i den enkelte sag.

Efter nyere højesterets- og landsretspraksis siden lovændringerne vedrørende samfundstjeneste i 1997 og 2000 (jf. lov nr. 274 af 15. april 1997 og lov nr. 230 af 4. april 2000) er ubetinget fængsel udgangspunktet ved bl.a.:

- vold eller trussel om vold mod personer i offentlig tjeneste eller hverv i anledning af udførelsen af tjenesten eller hvervet (§ 119)
- vold mod personer, som efter karakteren af deres arbejde er særligt udsatte for vold (§ 247, stk. 2)
- trusler mod vidner (§ 123)
- falsk forklaring for retten (§ 158)
- falsk selvanmeldelse (§ 164, stk. 3)

- kursmanipulation (værdipapirhandelslovens § 39, stk. 1)
- udbredelse af børnepornografi (§ 235, stk. 1)

Med hensyn til vold generelt kan det med en vis forenkling anføres, at ung alder eller forudgående uoverensstemmelser mellem gerningsmanden og forurettede formentlig i sig selv kan begrunde anvendelse af samfundstjeneste, forudsat at andre omstændigheder (eksempelvis betydelige skader eller tiltaltes forstraffe) ikke taler herimod. I andre tilfælde (dvs. ved uprovokeret vold begået af en gerningsmand, der ikke kan betegnes som ung) beror det på en samlet vurdering af sagens konkrete omstændigheder, om samfundstjeneste kan anvendes.

Statistisk set anvendes samfundstjeneste hyppigt i voldssager. I alle år siden 2005 har der været flere samfundstjenestedomme for vold end for berigelseskriminalitet, og vold er den type kriminalitet, hvor der uden for færdselsområdet er flest domme til samfundstjeneste. Samfundstjeneste blev i årene 2007-2011 anvendt i 4.137 voldssager, og der blev i samme periode idømt indtil 3 måneders ubetinget fængsel i 6.213 sager om simpel vold.

Der henvises til betænkningen side 158-168.

4.2. Lovforslagets udformning

4.2.1. Straffelovrådet har i overensstemmelse med kommissoriet overvejet samfundstjenestens anvendelsesområde i forhold til, dels hvilke kriminelle der kan idømmes samfundstjeneste, dels ved hvilken kriminalitet der kan idømmes samfundstjeneste.

Straffelovrådet lægger i den forbindelse til grund, at samfundstjeneste fortsat bør være et alternativ til ubetinget fængsel, som er strengere end en betinget dom uden vilkår om samfundstjeneste.

Da samfundstjeneste således i strengthed ligger mellem betinget dom uden vilkår om samfundstjeneste og ubetinget fængsel, kan samfundstjeneste afgrænses dels nedad til betinget dom uden vilkår om samfundstjeneste, dels opad til ubetinget fængsel.

Straffelovrådet finder ikke grundlag for at foreslå ændringer i den eksisterende afgrænsning nedad til betinget dom uden vilkår om samfundstjeneste. Straffelovrådet finder således ikke grundlag for en sådan generel skærpelse eller lempelse i sanktionsniveauet, som en ændring af grænsen mellem betinget dom uden vilkår om samfundstjeneste og betinget dom med vilkår om samfundstjeneste ville være udtryk for.

Der henvises til betænkningen side 150-151.

4.2.2. Straffelovrådet lægger vægt på, at samfundstjeneste fortsat kun idømmes i tilfælde, hvor den pågældende positivt er fundet *egnet* til at gennemføre samfundstjeneste. Efter Straffelovrådets opfattelse ville det således både for de pågældende og for samfundet være u hensigtsmæssigt at idømme samfundstjeneste uden en forudgående vurdering af den

pågældendes egnethed til at gennemføre samfundstjeneste. Ligesom i dag bør egnethedsvurderingen som et klart udgangspunkt foretages af kriminalforsorgen som led i en personundersøgelse. Det bør dog fortsat ikke være absolut udelukket, at retten ud fra de foreliggende oplysninger, herunder den pågældendes forklaring for retten om sine personlige forhold, finder en person egnet til samfundstjeneste, selv om kriminalforsorgen ikke har foretaget en egnethedsvurdering.

At en person anses egnet til samfundstjeneste, betyder, at den pågældende forventes at kunne og ville gennemføre en pålagt samfundstjeneste i overensstemmelse med reglerne. En egnethedsvurdering omfatter dermed begge komponenterne evne og vilje.

Straffelovrådet forudsætter i den forbindelse, at samfundstjeneste kun idømmes, hvis den pågældende har haft lejlighed til at udtale sig om sin villighed til at gennemføre en eventuel samfundstjeneste, og at samfundstjeneste ikke idømmes, hvis den pågældende udtrykkeligt har afvist at ville gennemføre en eventuel samfundstjeneste (og har fastholdt dette). Den pågældende vil normalt have haft lejlighed til at udtale sig om sin villighed til at gennemføre en eventuel samfundstjeneste i forbindelse med egnethedsvurderingen. Er der undtagelsesvis ikke gennemført en egnethedsvurdering, vil den pågældende i givet fald skulle gives lejlighed til i retten at udtale sig om sin villighed til at gennemføre en eventuel samfundstjeneste, før der i givet fald idømmes samfundstjeneste.

Der henvises til betænkningen side 151-154.

4.2.3. Straffelovrådet anfører, at tiltaltes eventuelle *forstraffe* ligesom i dag bør indgå som et afgørende element ved afgørelsen af, om en person, der efter en samlet vurdering er egnet til samfundstjeneste, bør idømmes samfundstjeneste eller ubetinget fængsel.

Det bør i almindelighed være op til domstolene ud fra den konkrete sags omstændigheder at vurdere, hvilken form for skærpelse af straffen der bør anvendes, hvis en person, som tidligere er idømt samfundstjeneste, begår ny kriminalitet, efter at samfundstjenesten er udført og prøvetiden udløbet. Som generel retningslinje kan det dog anføres, at en person, der efter at samfundstjenesten er udført og prøvetiden udløbet, begår ny ligeartet kriminalitet, afhængig bl.a. af, hvor lang tid der er gået siden prøvetidens udløb, hvor grov den nye kriminalitet er, og gerningsmandens personlige forhold, efter omstændighederne vil kunne straffes med samfundstjeneste igen. Endvidere kan det anføres, at en person, der efter at være idømt samfundstjeneste begår ny ligeartet kriminalitet og igen straffes med samfundstjeneste, næppe i tilfælde af yderligere ny ligeartet kriminalitet igen vil kunne idømmes samfundstjeneste, medmindre der foreligger særligt formildende omstændigheder (eller der er gået så lang tid, at de tidligere straffe ikke længere findes at burde tillægges betydning for straffastsættelsen for den nye kriminalitet).

Med hensyn til reaktionen i tilfælde, hvor en person, der er idømt samfundstjeneste, begår ny kriminalitet *før* prøvetidens udløb, henvises til pkt. 5.2 nedenfor.

Der henvises til betænkningen side 155-157.

4.2.4. Straffelovrådet finder ikke grundlag for at ændre den forudsætning, som lå bag lovændringen i 2012, og hvorefter samfundstjeneste ikke anvendes, hvis straffen overstiger 2 års fængsel. Med forbehold for helt ekstraordinære tilfælde bør samfundstjeneste således ikke anvendes som alternativ til en ubetinget fængselsstraf på mere end 2 års fængsel.

Straffelovrådet finder endvidere, at også den forudsætning, som lå bag lovændringen i 2012, og hvorefter samfundstjeneste kun undtagelsesvis bør anvendes, hvis straffen overstiger 1½ års fængsel, bør videreføres. Samfundstjeneste bør således fortsat kun anvendes som alternativ til en ubetinget fængselsstraf på mere end 1½ års fængsel, hvis særlige grunde taler for det.

Efter Straffelovrådets opfattelse bør der ikke anvendes en yderligere vejledende grænse ved niveauet 1 års ubetinget fængsel. Efter Straffelovrådets opfattelse er det både mest hensigtsmæssigt og forsvarligt alene at operere med de allerede nævnte grænser på 1½ års fængsel og 2 års fængsel.

Der henvises til betænkningen side 157-158.

4.2.5. Straffelovrådet har overvejet, hvilke principper der bør være styrende for, *hvilke former for kriminalitet* der bør kunne straffes med samfundstjeneste.

Straffelovrådet anfører, at erfaringen viser, at der hverken af generalpræventive eller individualpræventive grunde er anledning til at være tilbageholdende med inden for rimelige grænser at udvide anvendelsesområdet for samfundstjeneste. Ingen undersøgelser peger således på, at brugen af samfundstjeneste som sanktion på for eksempel voldsområdet har ført til øget kriminalitet.

Der kan i højere grad være anledning til at overveje, om den almindelige retsfølelse i befolkningen taler imod, at visse kriminalitetsformer – uanset at de sædvanemæssigt medfører forholdsvis korte ubetingede fængselsstraffe – i højere grad fremover sanktioneres med samfundstjeneste. Det kan således ikke afvises, at der i befolkningen for eksempel vil være mindre accept af, at grovere voldsformer – i modsætning til simpel vold – ikke fremover skulle straffes med ubetinget fængsel, men med samfundstjeneste. Samtidig må det dog erkendes, at netop på voldsområdet har retspraksis, som domineres af afgørelser fra byretter og landsretter, udviklet sig gradvist i retning af en mere udbredt anvendelse af samfundstjeneste. Ved landsretterne har der i alle sager og ved byretterne i alle sager med bevisførelse medvirket domsmænd.

Der kan endvidere efter Straffelovrådets opfattelse være gode grunde til at være tilbageholdende med at anvende samfundstjeneste ved mere organiseret kriminalitet, dvs. hvor

flere gerningsmænd mere systematisk og planlagt i fællesskab begår kriminalitet. Ved personfarlig kriminalitet er der efter Straffelovrådets opfattelse endvidere grund til at være tilbageholdende med at anvende samfundstjeneste i tilfælde, hvor forurettede er påført betydelige fysiske eller psykiske skader. Det samme gælder som udgangspunkt, hvis kriminaliteten er udøvet over for et særligt værgeløst offer.

For at få et overblik over det samlede potentiale for en udvidet anvendelse af samfundstjeneste i forhold til den eksisterende praksis vedrørende samfundstjeneste har Straffelovrådet indhentet statistiske oplysninger om ubetingede fængselsstraffe i perioden 2007-2011. Straffelovrådet har særligt set på ubetingede fængselsstraffe på op til 3 måneder og på over 3 måneder, men ikke over 1 år, da det efter rådets opfattelse er mest nærliggende at overveje en udvidet anvendelse af samfundstjeneste som alternativ til fængselsstraffe af kortere varighed. Det er derfor relevant at se på, hvor der i dag navnlig idømmes ubetinget fængsel af kortere varighed (indtil 3 måneders fængsel). Efter Straffelovrådets opfattelse kan det dog også være relevant at se på de lidt længere fængselsstraffe (op til 1 års fængsel).

Straffelovrådet har endvidere indhentet statistiske oplysninger om, hvor mange domme med ubetinget fængsel på op til 1 år der angik gerningsmænd, som inden for de seneste 5 år var dømt for ligeartet kriminalitet. De indhentede oplysninger omfatter en 3-årig periode (2010-2012).

4.2.5.1. Straffelovrådet anfører, at i sager om *simpel vold* (straffelovens § 244) anvendes samfundstjeneste allerede forholdsvis ofte i retspraksis. Samfundstjeneste blev i årene 2007-2011 anvendt i 4.137 voldssager, og det må antages, at langt hovedparten af sagerne angik simpel vold. Dette skal ses i forhold til, at der i de samme år blev idømt indtil 3 måneders ubetinget fængsel i 6.213 sager om simpel vold.

Efter Straffelovrådets opfattelse har anvendelsen af samfundstjeneste i voldssager – der som nævnt er den kriminalitetsform uden for færdselsområdet, hvor der hvert år siden 2005 er idømt flest samfundstjenestedomme – ikke haft negative konsekvenser, hverken for generalpræventionen eller individualpræventionen eller for den almindelige opfattelse i samfundet af straffens strenghed i voldssager.

Foreliggende undersøgelser viser mindre tilbagefald til ny kriminalitet (recidiv) for personer idømt samfundstjeneste sammenlignet med personer, som er fundet egnede til samfundstjeneste, men som er blevet idømt ubetinget fængsel. Tendensen til mindre recidiv er stærkest for den alvorligere kriminalitet, som fører til ubetinget fængsel.

Statistiske oplysninger viser, at der for simpel vold (straffelovens § 244) har været et konstant fald i antallet af anmeldelser siden 2006, således at antallet af anmeldelser i 2012 var 20 pct. lavere end i 2006 (og også lavere (9 pct.) end antallet af anmeldelser i 2001). Statistiske oplysninger viser endvidere, at andelen af ubetingede fængselsstraffe for simpel vold i hele perioden 2006-2012 har ligget på ca. 40 pct.,

mens andelen af domme til samfundstjeneste har ligget på ca. 15 pct. Desuden viser statistiske oplysninger, at den gennemsnitlige fængselsstraf i de tilfælde, hvor simpel vold blev straffet med ubetinget fængsel, i hvert af årene 2010-2012 var 3 måneder.

Endelig fremgår det af undersøgelser af befolkningens bekymring for vold og kriminalitet, at der fra begyndelsen af 1990'erne trinvis er sket en statistisk signifikant mindsning i andelen, der bekymrer sig meget for vold og kriminalitet.

Sammenfattende er der således efter Straffelovrådets opfattelse nu et solidt erfaringsgrundlag for at fastslå, at samfundstjeneste er en velegnet og passende straf i mange sager om simpel vold.

Samtidig er simpel vold (straffelovens § 244) den form for kriminalitet, hvor der hyppigst idømmes ubetinget fængsel både i området indtil 3 måneders fængsel og i området indtil 1 års fængsel. Endvidere er et betydeligt antal af disse ubetingede fængselsdomme idømt en person, som ikke tidligere er straffet for vold. Selv om voldssager allerede er den form for kriminalitet uden for færdselsområdet, hvor der afsiges flest domme til samfundstjeneste, er der således samtidig et betydeligt potentiale for en øget anvendelse af samfundstjeneste i voldssager.

Efter Straffelovrådets opfattelse er det på denne baggrund nærliggende, hvis der ønskes en udvidet anvendelse af samfundstjeneste, at lægge op til, at samfundstjeneste fremover bør kunne anvendes i sager om simpel vold (straffelovens § 244) ligesom i andre sager, dvs. at de almindelige krav med hensyn til egnethed og omfanget og alvoren af eventuel tidligere kriminalitet skal være opfyldt, men at det ikke herudover kræves, at særlige grunde taler for anvendelse af samfundstjeneste. Dette vil efter Straffelovrådets opfattelse i vidt omfang ligge i forlængelse af den praksis, som allerede har udviklet sig, hvorefter samfundstjeneste hyppigt anvendes i sager om simpel vold, hvis der forud for volden har været uoverensstemmelser mellem gerningsmanden og forurettede, eller hvis gerningsmanden er ung. Denne udvikling har som nævnt ikke haft negative konsekvenser, og i sager om simpel vold, hvor de generelle forhold, som kan tale imod en anvendelse af samfundstjeneste, ikke foreligger, ser Straffelovrådet ingen betænkeligheder i en fortsat udvikling i retspraksis i retning af øget anvendelse af samfundstjeneste også i tilfælde, hvor der ikke har været forudgående uoverensstemmelser og gerningsmanden ikke er ung. Derimod bør der – ligesom i dag – også i sager om simpel vold fortsat udvises tilbageholdenhed med at anvende samfundstjeneste i tilfælde, hvor der er tale om mere organiseret kriminalitet, eller hvor forurettede er påført betydelige fysiske eller psykiske skader. Det samme gælder som udgangspunkt, hvis volden er udøvet over for et særligt værgeløst offer eller en tilfældig forbi passerende.

4.2.5.2. Straffelovrådet anfører vedrørende *færdselssager*, at ved sprituskørsel i brugsstjålet køretøj eller i forbindelse med uagtsom betydelig legemsbeskadeligelse eller uagtsomt

manddrab anvendes ikke samfundstjeneste, men derimod ubetinget fængsel.

De færdselssager, hvor samfundstjeneste anvendes, er således sager, hvor der foreligger en abstrakt – og ikke en konkret – fare som følge af kørsel i spirituspåvirket tilstand med en høj promille, gentagen kørsel i spirituspåvirket tilstand eller gentagen kørsel i frakendelsestiden. I 2000 blev indført en ordning, hvorefter den enkelte ved sådanne overtrædelser, hvor fængselsstraf var forskyldt, som udgangspunkt kunne få to chancer for at undgå ubetinget fængsel – dvs. to domme i træk med samfundstjeneste. I 2005 blev dette ændret til, at der som udgangspunkt kun idømmes samfundstjeneste én gang inden for en doms gentagelsesvirkning.

Efter Straffelovrådets opfattelse er både den ordning vedrørende anvendelsen af samfundstjeneste, der var gældende på færdselsområdet i 2000-2005, og den ordning, der har været gældende siden 2005, i overensstemmelse med de generelle kriterier, som Straffelovrådet finder er relevante i forbindelse med anvendelsen af samfundstjeneste. Efter Straffelovrådets opfattelse er ordningerne endvidere lige egnede ud fra en kriminalpræventiv synsvinkel. Valget mellem den nuværende ordning og en ordning, som ligesom ordningen før 2005 giver mulighed for to domme med samfundstjeneste i træk (men hvor tillægsbøden i samfundstjenestedom nr. 1 fastsættes til det niveau, der har været gældende siden 2005, og i samfundstjenestedom nr. 2 eventuelt forhøjes), vil derfor efter Straffelovrådets opfattelse bero på en samlet vurdering af hensynet til – som anført i Straffelovrådets kommissorium – ”så vidt muligt at øge brugen af vilkår om samfundstjeneste som alternativ til fængselsstraf”.

4.2.5.3. Straffelovrådet anfører vedrørende *berigelseskriminalitet*, at lovændringen i 2012 – og Straffelovrådets forslag vedrørende samfundstjenestens indhold, jf. pkt. 3.2 ovenfor – vil kunne føre til en vis udvidet anvendelse af samfundstjeneste i f.eks. tyverisager sammenlignet med tidligere. Det må imidlertid forventes, at der fortsat vil være et større antal ubetingede fængselsstraffe i tyverisager, idet samfundstjeneste bl.a. fortsat ikke bør anvendes i sager om organiseret tyveri, herunder tilfælde, hvor udlændinge rejser til Danmark for at begå tyveri, ligesom det er velkendt, at visse kriminelle begår tyverier igen og igen og derfor på et tidspunkt vil være så kriminelt belastede, at samfundstjeneste ikke længe vil kunne komme på tale.

Det er Straffelovrådets generelle opfattelse, at kriminalitetens art ikke bør tillægges afgørende betydning for valget mellem samfundstjeneste og ubetinget fængsel i konkrete sager.

Det er således også Straffelovrådets opfattelse, at der ikke er grundlag for fortsat at udvise særlig tilbageholdenhed med at anvende samfundstjeneste i sager om skattesvig. Straffelovrådet bemærker i den forbindelse, at der i sager om skattesvig efter fast praksis idømmes en tillægsbøde svarende til det unddragne beløb. Endvidere skal selve det unddragne beløb også betales.

Det er endvidere Straffelovrådets opfattelse, at heller ikke sager om forsikringsbedrageri vedrørende biler af betydelig værdi bør behandles anderledes end andre berigelsesforbrydelser, hvad angår valget mellem samfundstjeneste og ubetinget fængsel.

Derimod bør der – ligesom i dag – også i sager om berigelseskriminalitet udvises tilbageholdenhed med at anvende samfundstjeneste i tilfælde, hvor der er tale om mere organiseret kriminalitet, eller hvor kriminaliteten er udøvet over for et særligt værgeløst offer, eksempelvis ældre, der udsættes for tricktyveri.

4.2.5.4. *Samlet set* er det Straffelovrådets opfattelse, at udgangspunktet bør være, at samfundstjeneste kan anvendes over for et bredt felt af kriminalitetsformer, og at der ikke er grundlag for fortsat at tale om et ”kerneområde” for anvendelsen af samfundstjeneste. Straffelovrådet lægger i den forbindelse også vægt på, at de to hovedanvendelsesområder for samfundstjeneste allerede i en årrække har været dels færdselssager, dels voldssager, mens det traditionelle ”kerneområde” – berigelsesforbrydelser – først kommer på tredjepladsen.

Det er Straffelovrådets opfattelse, at en udvidet brug af samfundstjeneste på straffelovens område navnlig bør komme på tale ved førstegangsovertrædelser, der ikke har karakter af organiseret eller banderelateret kriminalitet, og at der ved de lidt længere straffe bør indføres en ordning, hvorefter ny kriminalitet i den fastsatte prøvetid udløser en reststraf svarende til en tredjedel af den betingede fængselsstraf ifølge dommen til samfundstjeneste, når samfundstjenesten er udført. En sådan udvidelse af brugen af samfundstjeneste vil på den ene side åbne mulighed for at idømme flere førstegangskriminelle samfundstjeneste, men på den anden side samtidig indebære, at ny kriminalitet i prøvetiden straffes hårdere end i dag, jf. nedenfor i pkt. 5.2.

Valget mellem samfundstjeneste og ubetinget fængsel (når tiltalte findes egnet til samfundstjeneste) bør efter Straffelovrådets opfattelse fremover først og fremmest afgøres ud fra en samlet vurdering af dels grovheden af den nu foreliggende kriminalitet som udtrykt ved længden af fængselsstraffen, dels omfanget og alvoren af eventuel tidligere kriminalitet. Når bortses fra røveri, voldtægt, grov vold, grove våbenlovsovertrædelser, grove narkotikaforbrydelser og vidnetrusler mv., bør kriminalitetens art derimod som udgangspunkt ikke som sådan tillægges væsentlig betydning, men der bør fortsat udvises tilbageholdenhed med at anvende samfundstjeneste i tilfælde, hvor der er tale om mere organiseret kriminalitet, eller hvor forurettede er påført betydelige fysiske eller psykiske skader. Det samme gælder som udgangspunkt, hvis kriminaliteten er udøvet over for et særligt værgeløst offer.

Der henvises til betænkningen side 169-191.

4.2.6. Justitsministeriet er enig i Straffelovrådets overvejelser og forslag, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse med rådets lovudkast.

For så vidt angår *færdselssager* fremsætter Straffelovrådet ikke noget forslag vedrørende anvendelsen af samfundstjeneste, men beskriver dels muligheden for at fastholde den nuværende ordning, dels muligheden for at udvide anvendelsen af samfundstjeneste svarende til ordningen før 2005 (men med højere tillægsbøder end før 2005).

Efter en samlet vurdering finder Justitsministeriet ikke grundlag for at foreslå ændringer i den ordning vedrørende anvendelse af samfundstjeneste som alternativ til ubetinget fængsel i færdselssager, som blev indført i 2005.

Der lægges således med lovforslaget ikke op til ændringer i anvendelsen af samfundstjeneste som alternativ til ubetinget fængsel i færdselssager.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 2 og 5 (ændring af straffelovens §§ 56 og 62), og bemærkningerne hertil.

5. Konsekvenser af manglende gennemførelse af samfundstjeneste

5.1. Gældende ret

5.1.1. Efter straffelovens § 60 har retten tre reaktionsmuligheder, hvis den dømte har overtrådt særvilkår efter § 57:

- 1) Retten kan tildele den dømte en advarsel.
- 2) Retten kan ved kendelse ændre vilkårene og/eller forlænge prøvetiden inden for den længstetid på i almindelighed 3 år og under særlige omstændigheder 5 år, som fremgår af § 56, stk. 3.
- 3) Retten kan ved dom træffe afgørelse om fuldbyrdelse af den betingede fængselsstraf. Hvis længden af den betingede fængselsstraf ikke er fastsat i den betingede dom, fastsættes denne i givet fald ved dommen om vilkårsovertrædelsen. Retten kan også bestemme, at kun en del af den betingede fængselsstraf, dog højst 6 måneder, skal fuldbyrdes, således at den resterende betingede fængselsstraf fortsat er betinget.

Efter § 66 har retten i realiteten stort set de samme tre reaktionsmuligheder, hvis den dømte har overtrådt vilkåret om samfundstjeneste eller særvilkår, som ved overtrædelse af særvilkår i betingede domme uden samfundstjeneste.

Retten kan således bestemme, at den betingede dom skal opretholdes, hvilket i realiteten svarer til muligheden for at give en advarsel.

Retten kan for det andet ved kendelse forlænge prøvetiden og/eller længstetiden for arbejdspligten inden for den længstetid på 2 år, som fremgår af § 63, stk. 3. I modsætning til § 60 nævner § 66 ikke ændring af vilkårene, og retten kan heller ikke forhøje antallet af samfundstjenestetimer eller tilføje nye vilkår, eksempelvis om behandling.

Retten kan endelig for det tredje ved dom træffe afgørelse om fuldbyrdelse af den betingede fængselsstraf. Hvis længden af den betingede fængselsstraf ikke er fastsat i den betingede dom, fastsættes denne i givet fald ved dommen om vilkårsovertrædelsen. Retten kan også bestemme, at kun en del af den betingede fængselsstraf (højst 6 måneder, jf. § 58, stk. 1) skal fuldbyrdes, således at den resterende betingede fængselsstraf fortsat er betinget. Vilkåret om samfundstjeneste kan dog i en sådan situation kun opretholdes, hvis højst 3 måneder af straffen fuldbyrdes. Ved fastsættelse af ubetinget straf skal der tages hensyn til omfanget af den samfundstjeneste, som den dømte har udført, jf. § 66, stk. 3. I praksis foretages en forholdsmæssig reduktion, eventuelt med en vis mindre afrunding.

Uanset at det ikke fremgår udtrykkeligt af ordlyden af §§ 60 og 66, må det antages at være en forudsætning for anvendelse af de beskrevne reaktionsmuligheder, at den dømte ikke alene i prøvetiden har overtrådt vilkåret om samfundstjeneste eller særvilkår, men at anklagemyndighedens begæring om rettens afgørelse efter §§ 60 eller 66 også er indgivet til retten inden udløbet af prøvetiden.

5.1.2. Efter straffelovens § 61, stk. 2, har retten fire reaktionsmuligheder, hvis den dømte overtræder hovedvilkåret om straffri vandel og begår nyt strafbart forhold i prøvetiden.

Retten kan for det første fastsætte en samlet ubetinget fængselsstraf eller idømme foranstaltninger efter §§ 68-70 eller § 74 a for det nye forhold og den tidligere pådømte lovovertrædelse. Dette er efter bestemmelsens formulering det almindelige udgangspunkt, om end en af de tre øvrige muligheder kan anvendes, blot "omstændighederne taler derfor".

Retten kan for det andet idømme ubetinget straf alene for det nye forhold, eventuelt i forbindelse med en ændring af vilkårene i den betingede dom (nr. 1). Bestemmelsen giver ikke mulighed for at ændre prøvetiden i den betingede dom eller for at fastsætte nye vilkår, hvis der i den betingede dom ikke er fastsat særvilkår efter § 57.

Retten kan for det tredje afsige en ny betinget dom vedrørende begge lovovertrædelser (nr. 2, 1. led).

Retten kan for det fjerde afsige en ny betinget dom alene for det nye forhold (nr. 2, 2. led).

Efter straffelovens § 67 har retten som udgangspunkt de samme fire reaktionsmuligheder, hvis den dømte overtræder hovedvilkåret om straffri vandel og begår nyt strafbart forhold i prøvetiden, som ved overtrædelse af vilkåret om straffri vandel i betingede domme uden samfundstjeneste, jf. § 61, stk. 2. Det bemærkes i den forbindelse, at hvis retten fastsætter en fællesstraf for den tidligere og den nye kriminalitet, er retten ikke bundet af maksimumtimetallet på 300 timer, da der er tale om gentagelse, jf. også Straffelovrådets betænkning nr. 1211/1990 om samfundstjeneste side 200-201 (om det dengang foreslåede maksimumtimetal på 240 timer).

Efter § 67, stk. 2, gælder dog, at opretholdelse af vilkår om samfundstjeneste ikke kan kombineres med ubetinget fængsel på mere end 3 måneder. Hvis der som fællesstraf for den tidligere og den nye kriminalitet afsiges en kombinationsdom med en ubetinget del med mere end 3 måneder (maksimum er 6 måneder, jf. § 58, stk. 1), kan vilkår om samfundstjeneste ikke opretholdes, og den betingede del af dommen bliver dermed i givet fald uden vilkår om samfundstjeneste. Også hvis der fastsættes en ubetinget straf (herunder en ubetinget delstraf som led i en kombinationsdom) alene for den nye kriminalitet på mere end 3 måneder, bortfalder vilkår om samfundstjeneste, og den betingede dom for den tidligere kriminalitet vil herefter være uden vilkår om samfundstjeneste.

Endvidere skal der ifølge § 67, stk. 3, ved fastsættelse af ubetinget straf tages hensyn til omfanget af den samfundstjeneste, som den dømte har udført, jf. § 66, stk. 3. Dette betyder i realiteten, at når samfundstjenesten i sin helhed er udført, er der ikke længere nogen reststraf, som kan indgå i en fællesstraf.

Det er i alle tilfælde en betingelse, at der inden prøvetidens udløb foretages rettergangsskridt, hvorved den pågældende sigtes for forholdet. Er dette ikke tilfældet, bortfalder den betingede fængselsstraf endeligt ved udløbet af prøvetiden, og § 61, stk. 2, og § 67 finder i givet fald ikke anvendelse. Den pågældende vil imidlertid naturligvis i stedet kunne straffes for det nye strafbare forhold under en ny straffesag, hvori det kan tillægges skærpende betydning ved straffens fastsættelse, at der er tale om et forhold begået i prøvetiden.

Der henvises til betænkningen side 40-41 og 47-49.

5.2. Lovforslagets udformning

5.2.1. Straffelovrådet har overvejet, om princippet om, at samfundstjenesten svarer til fængselsstraffen, bør bevares. Princippet indebærer navnlig, at når hele samfundstjenesten er udført, er der ikke længere nogen reststraf, som kan udløses i tilfælde af overtrædelse af andre vilkår end vilkåret om samfundstjeneste, herunder vilkåret om straffri vandel.

Samfundstjenestesanktionen har hidtil bygget på den grundidé, at virkningerne af betingede domme med vilkår om samfundstjeneste så vidt muligt bør være udtømt, når den pålagte samfundstjeneste er gennemført.

Det kan heroverfor anføres, at samfundstjeneste træder i stedet for en ubetinget fængselsstraf, og at det derfor er nærliggende at sammenligne en sådan doms indhold med virkningerne af en dom til ubetinget fængsel.

Der kan således i forbindelse med gennemførelsen af et forslag om en øget brug af samfundstjeneste være anledning til at overveje, om der kan være fordele forbundet med i højere grad at ligestille personer, der efter gennemførelse af samfundstjenesten begår ny kriminalitet i prøvetiden, med personer, der efter prøveløsladelse fra en ubetinget fængselsstraf begår ny kriminalitet i prøvetiden for prøveløsladelsen.

De sidstnævnte vil som udgangspunkt blive straffet med en fællesstraf, der inkluderer reststraffen (som kan være op til mellem en tredjedel og halvdelen af den første straf).

Det kan således anføres, at en udvidet brug af samfundstjeneste bl.a. på kriminalitetsområder, hvor der tidligere er udvist tilbageholdenhed med at bruge samfundstjeneste, bør følges op af en styrkelse af den betingede doms indhold i form af en prøvetid, der rækker ud over afviklingstiden, og i form af, at gennemførelse af samfundstjeneste ikke træder i stedet for hele den fastsatte straf, men alene to tredjedele heraf.

Dette vil indebære, at den samfundstjenestedømte, der efter gennemførelse af samfundstjenesten begår ny kriminalitet i prøvetiden, ligestilles med den, der prøveløslades efter udståelse af to tredjedele af en ubetinget fængselsstraf og begår ny kriminalitet i prøvetiden, således at der i begge tilfælde som udgangspunkt skal fastsættes en fællesstraf, som inkluderer reststraffen på en tredjedel af straffen ifølge den tidligere dom.

Straffelovrådet er opmærksom på, at en sådan principændring vil ændre på en grundlæggende forudsætning for den gældende ordning med samfundstjeneste, som har været gældende såvel under forsøgsordningen i 1982-1992 som under den permanente ordning siden 1992.

Principændringen vil imidlertid i sig selv først og fremmest ændre, hvad en dom til samfundstjeneste indebærer, på den måde, at der vil kunne være en strengere sanktion, hvis domfældte helt eller delvis opfylder vilkåret om samfundstjeneste, men overtræder andre vilkår, herunder vilkåret om straffri vandel, i prøvetiden. En person, der opfylder alle vilkår i den betingede dom, vil ikke umiddelbart mærke nogen anden ændring end den eventuelle psykologiske effekt af en stærkere straftrussel i forhold til vilkårsovertrædelser.

Principændringen medfører dog også en ændring af princippet om, at prøvetiden som udgangspunkt ophører, når længstetiden for udførelse af samfundstjeneste er udløbet. Principændringen vil derfor yderligere have til følge, at prøvetiden for et antal domfældte bliver længere end efter de gældende regler.

Efter en samlet vurdering foreslår Straffelovrådet at skærpe effekten af en dom til samfundstjeneste således, at udførelse af samfundstjeneste fremover kun skal modsvare to tredjedele af en idømt fængselsstraf på mere end 3 måneder, og at der derfor efter udførelsen af hele samfundstjenesten i givet fald fortsat vil være en reststraf på en tredjedel af fængselsstraffen, som vil kunne blive udløst i tilfælde af, at domfældte begår ny kriminalitet i den resterende prøvetid.

Ved domme på 3 måneders fængsel eller derunder bør udførelsen af samfundstjeneste derimod fortsat modsvare hele den idømte fængselsstraf, og prøvetiden bør udløbe samtidig med, at længstetiden for udførelsen af samfundstjenesten udløber. Straffelovrådet lægger herved bl.a. vægt på, at der tidligst kan ske prøveløsladelse fra en ubetinget fængsels-

straf, når 2 måneder af straffen er afsonet. Ved straffe på indtil 2 måneders fængsel vil der således i givet fald slet ikke kunne ske prøveløsladelse, og ved straffe på mere end 2, men mindre end 3, måneders fængsel vil reststraffen i tilfælde af prøveløsladelse være mindre – og eventuelt væsentligt mindre – end en tredjedel af den samlede straf.

Straffelovrådet er opmærksom på, at forslaget om, at der ved korte domme (forstået som domme på højst 3 måneders fængsel) skal tages forholdsmæssigt større hensyn til udført samfundstjeneste, indebærer, at domfældte ved disse domme alt andet lige oplever en mindre streng sanktion end personer, der idømmes en længere straf med vilkår om samfundstjeneste. En sådan forskel i oplevet strengthed afhængig af straffens længde giver imidlertid efter rådets opfattelse ikke anledning til problemer og harmonerer også med, at der er sammenhæng mellem kriminalitetens grovhed og straffens længde. Hertil kommer, at det antal samfundstjenestetimer, som fastsættes i forhold til straffens længde, aftager i takt med, at længden af fængselsstraffen stiger. Ved kortere straffe skal der med andre ord udføres flere timer pr. dags eller måneds idømt betinget fængsel end ved længere straffe.

Straffelovrådet har overvejet, om den foreslåede ordning – hvorefter prøvetiden for en betinget fængselsstraf på højst 3 måneder med vilkår om samfundstjeneste udløber samtidig med, at længstetiden for udførelsen af samfundstjenesten udløber – i lyset af den eksisterende særordning på færdselsområdet bør fraviges i sager om spirituskørsel og kørsel i frakendelsestiden. Antalmæssigt udgør færdselssager i dag lidt under halvdelen (ca. 45 pct.) af alle domme om samfundstjeneste, og det vil efter Straffelovrådets opfattelse ikke være hensigtsmæssigt at opretholde den eksisterende særordning med hensyn til prøvetidens længde på færdselsområdet. Særordningen på færdselsområdet indebærer i dag en *strengere* behandling af en *mildere* overtrædelse, idet de betingede domme med vilkår om samfundstjeneste på færdselsområdet generelt ligger i den lave ende sammenlignet med alle betingede domme med vilkår om samfundstjeneste. Særordningen er dermed i modstrid med princippet om, at straffens strengthed bør være stigende med stigende grovhed i kriminaliteten.

Straffelovrådet er opmærksom på, at den eksisterende særordning på færdselsområdet efter forarbejderne er begrundet i et ønske om parallelitet på dette punkt mellem samfundstjeneste og vilkår om alkoholistbehandling, hvor sidstnævnte ifølge forarbejderne til lovændringen i 2005 har en varighed af 2 år, nemlig 1 års behandling plus 1 års tilsyn. Som praksis er i dag, gennemføres de to vilkår – om alkoholistbehandling og om tilsyn – imidlertid sideløbende og er således begge afviklet efter 1 år. Hensynet til ligestilling med betinget dom med vilkår om alkoholistbehandling ville derfor efter rådets opfattelse i hvert fald kun kunne begrunde, at prøvetiden for begge domstypers vedkommende blev fastsat til 1 år. Som nævnt vejer hensynet til ligestilling med domme af samme længde for anden kriminalitet efter rådets opfattelse imidlertid tungere. Rådet tilføjer, at det må antages i givet

fald at være selve vilkåret om 1 års alkoholistbehandling, der afholder nogle fra at erklære sig villig til at modtage en sådan dom, og ikke en sammenligning med, hvad prøvetiden for vilkåret om straffri vandel ville være, hvis den pågældende i stedet for alkoholistbehandling valgte samfundstjeneste.

Der henvises til betænkningen side 195-199.

5.2.2. Straffelovrådet har overvejet, om der er behov for at indføre en ny hjemmel, som giver mulighed for at gøre endeligt op med en betinget dom på den måde, at kun en del af fængselsstraffen skal afsones. Spørgsmålet angår tilfælde, hvor domfældte alene har overtrådt andre vilkår end vilkåret om straffri vandel og vilkår om samfundstjeneste. I tilfælde af overtrædelse af vilkåret om straffri vandel kan der fastsættes en fællesstraf for den ny kriminalitet og den kriminalitet, der blev pådømt ved den betingede dom, og der vil dermed være gjort op med den betingede dom. Og i tilfælde af overtrædelse af vilkår om samfundstjeneste skal der ved en eventuel afgørelse om, at fængselsstraffen skal afsones, i givet fald tages hensyn til, om samfundstjenesten helt eller delvis er udført. Dette gælder også efter Straffelovrådets forslag om, at udførelse af samfundstjeneste ved domme på mere end 3 måneders fængsel skal modsvare to tredjedele af den idømte fængselsstraf (jf. pkt. 5.2.1 ovenfor).

Efter Straffelovrådets opfattelse giver de gældende regler imidlertid tilstrækkelig mulighed for på en rimelig måde at tage hensyn til, at også andre vilkår i en betinget dom end vilkår om samfundstjeneste kan være delvis opfyldt, og at det derfor efter omstændighederne i tilfælde af vilkårsovertrædelse kan være rimeligt, at ikke hele fængselsstraffen skal afsones. Rådet lægger i den forbindelse også vægt på, at der ikke i praksis ses at have været sager, hvor det har kunnet opfattes som en mangel, at der ikke er hjemmel til at gøre endeligt op (dvs. uden at fastsætte en ny prøvetid) med en betinget dom på den måde, at kun en del af fængselsstraffen skal afsones.

Straffelovrådet foreslår derfor ingen ændringer af de gældende regler på dette punkt.

Der henvises til betænkningen side 200-201.

5.2.3. Justitsministeriet er enig i Straffelovrådets overvejelser og forslag, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse med rådets lovudkast.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 2, 4, 7 og 10 (ændring af straffelovens § 56, § 60, § 63, stk. 3, og § 66, stk. 3), og bemærkningerne hertil.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Lovforslaget forventes at medføre en større anvendelse af samfundstjeneste som alternativ til ubetinget fængselsstraf end i dag og dermed færre ubetingede fængselsstraffe. Lovforslaget vil samtidig medføre længere ubetingede fængsels-

straffe i tilfælde, hvor en person begår ny kriminalitet, som straffes med ubetinget fængsel, i prøvetiden for en betinget dom på mere end 3 måneders fængsel med vilkår om samfundstjeneste. Det vurderes, at lovforslaget samlet set ikke vil medføre væsentlige ændringer i strafmassen.

Lovforslaget indebærer, at samfundstjeneste delvis vil kunne afvikles ved deltagelse i særligt tilrettelagte uddannelses- eller behandlingsprogrammer. Udgifterne hertil afholdes inden for de eksisterende økonomiske rammer.

På denne baggrund vurderes det, at lovforslaget samlet set ikke har økonomiske eller administrative konsekvenser for det offentlige af betydning.

7. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.

Lovforslaget skønnes ikke at have økonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet.

8. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget har ikke administrative konsekvenser for borgerne.

9. Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ikke miljømæssige konsekvenser.

12. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindreudgifter	Negative konsekvenser/merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen af betydning	Ingen af betydning
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen af betydning	Ingen af betydning
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgene	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.	

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

(Straffeloven)

Til nr. 1 (overskriften til 7. kapitel)

Det foreslås at ændre reglerne om betinget dom, så alene fængselsstraf – og ikke bødestraf – kan gøres betinget, jf. lovforslagets § 1, nr. 2 (ændring af straffelovens § 56).

I konsekvens heraf foreslås det at ændre overskriften til straffelovens 7. kapitel fra ”Betinget dom” til ”Betinget

10. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

11. Hørte myndigheder og organisationer mv.

Straffelovrådets betænkning nr. 1545/2014 om samfundstjeneste mv., som lovforslaget bygger på, har i perioden fra den 20. juni 2014 til den 25. august 2014 været i høring hos følgende myndigheder og organisationer mv.:

Østre og Vestre Landsret, samtlige byretter, Domstolsstyrelsen, Rigsadvokaten, Rigspolitiet, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, Foreningen af Offentlige Anklagere, Politiforbundet, Advokatrådet, Danske Advokater, Landsforeningen af Forsvarsadvokater, Dansk Socialrådgiverforening, Danske Regioner, Det Kriminalpræventive Råd, Faggruppen af Socialrådgivere i Kriminalforsorgen, Foreningen af Socialchefer, Fængselsforbundet, HK-Landsklubben for Kriminalforsorgen, Inspektørforeningen i Kriminalforsorgen, Institut for Menneskerettigheder, KL, Kriminalforsorgsforeningen, Landsforeningen KRIM, Retspolitisk Forening og Retssikkerhedsfonden.

fængsel”, så det fremgår direkte af kapitlets overskrift, at kapitlet fremover alene angår betingede fængselsstraffe.

Til nr. 2 (§ 56)

Straffelovens § 56 er grundbestemmelsen om, at en straffedom kan gøres betinget. Bestemmelsen foreslås ændret på to punkter.

For det første foreslås det, at alene fængselsstraf – og ikke bødestraf – skal kunne gøres betinget.

For det andet foreslås det, at en betinget fængselsstraf altid skal være udmålt. Det foreslås således at afskaffe muligheden for at idømme en betinget dom uden straffastsættelse.

Der vil derfor i fremtidige sager af den karakter, hvor der hidtil har været anvendt betinget dom uden straffastsættelse, skulle udmåles en fængselsstraf. Fængselsstraffens længde vil skulle fastsættes efter de almindelige regler om strafudmåling i straffelovens 10. kapitel. I fremtidige sager af den karakter, hvor betinget dom uden straffastsættelse hidtil har været anvendt som den mildeste betingede fængselsstraf, vil fængselsstraffen kunne udmåles til 7 dage, som er den korteste fængselsstraf, der kan idømmes, jf. straffelovens § 33, stk. 1. I andre fremtidige sager af den karakter, hvor der hidtil har været anvendt betinget dom uden straffastsættelse, vil der afhængig af sagens nærmere omstændigheder kunne blive tale om at udmåle en fængselsstraf på mere – og eventuelt væsentligt mere – end 7 dage.

Det er ikke tilsigtet, at afskaffelsen af muligheden for at idømme betinget dom uden straffastsættelse skal få nogen afsmittende virkning i skærpende retning ved gentagen kriminalitet efter en betinget dom, som i dag ville være uden straffastsættelse, men hvor der efter forslaget fremover vil skulle udmåles en straf i den betingede dom.

Med den foreslåede affattelse af straffelovens § 56, stk. 1, videreføres det gældende kriterium for at gøre en straf – fremover en fængselsstraf – betinget, nemlig at retten finder det ”upåkrævet”, at straf – fremover fængselsstraf – kommer til fuldbyrdelse.

Der lægges på dette punkt ikke op til principielle ændringer af den eksisterende praksis med hensyn til, hvornår en fængselsstraf kan gøres betinget, jf. dog nedenfor om betinget fængsel med vilkår om samfundstjeneste.

Udgangspunktet vil fortsat være, at straffe på op til 1½ års fængsel kan gøres betinget, eventuelt med vilkår om samfundstjeneste, hvis gerningsmanden ikke tidligere er straffet med betinget eller ubetinget fængsel for ligeartet kriminalitet. Betinget fængsel vil afhængig af de nærmere omstændigheder, herunder kriminalitetens grovhed, ligesom i dag også kunne anvendes, selv om en gerningsmand én gang tidligere er straffet med betinget fængsel for ligeartet kriminalitet.

Anvendelsen af betinget fængsel, eventuelt med vilkår om samfundstjeneste, vil afhænge af en samlet vurdering, hvori også indgår gerningsmandens øvrige personlige forhold (ud over eventuelle relevante forstraffe) og kriminalitetens grovhed og art, men der bør ikke opereres med alt for faste udgangspunkter alene baseret på kriminalitetens art.

Der vil være et større rum for at anvende betinget fængsel over for personer under 18 år, herunder et større rum for at anvende betinget fængsel flere gange efter hinanden. Det samme gælder, hvis der i øvrigt foreligger formildende omstændigheder, herunder i tilfælde af for lang sagsbehandlingstid (straffelovens § 82, nr. 13) eller af, at den strafbare

handling er begået for lang tid siden (straffelovens § 82, nr. 14).

Omvendt vil der være grund til at udvise tilbageholdenhed med at anvende betinget fængsel ved mere organiseret kriminalitet, dvs. hvor flere gerningsmænd mere systematisk og planlagt i fællesskab begår kriminalitet. Der vil også være grund til at udvise tilbageholdenhed med at anvende betinget fængsel for personfarlig kriminalitet i tilfælde, hvor forurettede er påført betydelige fysiske eller psykiske skader. Det samme gælder som udgangspunkt, hvis kriminaliteten er udøvet over for et særligt værgeløst offer.

Bemærkningerne ovenfor angår hovedprincipperne for valget mellem betinget fængsel og ubetinget fængsel i de hyppigst forekommende tilfælde. Betinget fængsel vil fortsat undtagelsesvis også kunne anvendes ved fængselsstraffe på over 1½ års fængsel.

Bemærkningerne angår endvidere valget mellem ubetinget fængsel og betinget fængsel på det helt overordnede plan og tager dermed sigte på alle betingede fængselsdomme, herunder med vilkår om samfundstjeneste. Med hensyn til betinget fængsel med vilkår om samfundstjeneste henvises dog yderligere til de supplerende bemærkninger herom straks nedenfor.

For så vidt angår betinget fængsel med vilkår om samfundstjeneste er der med lovforslaget lagt op til visse ændringer i principperne for valget mellem ubetinget fængsel og betinget fængsel med vilkår om samfundstjeneste.

Der lægges med lovforslaget op til, at udgangspunktet fremover vil være, at samfundstjeneste kan anvendes over et bredt felt af kriminalitetsformer, og at der dermed ikke er grundlag for fortsat at tale om et ”kerneområde” for anvendelsen af samfundstjeneste. I forhold til den eksisterende praksis bør en udvidet brug af samfundstjeneste på straffelovens område i første række vedrøre førstegangsovertrædelser og ikke organiseret eller banderelateret kriminalitet.

Valget mellem samfundstjeneste og ubetinget fængsel (når tiltalte findes egnet til samfundstjeneste) vil fremover først og fremmest skulle afgøres ud fra en samlet vurdering af dels grovheden af den nu foreliggende kriminalitet som udtryk ved længden af fængselsstraffen, dels omfanget og alvoren af eventuel tidligere kriminalitet. Når bortses fra røveri, voldtægt, grov vold, grove våbenlovsovertrædelser, grove narkotikaforbrydelser og vidnetrusler mv., vil kriminalitetens art derimod som udgangspunkt ikke som sådan skulle tillægges væsentlig betydning, men der vil fortsat skulle udvises tilbageholdenhed med at anvende samfundstjeneste i tilfælde, hvor der er tale om mere organiseret kriminalitet, eller hvor forurettede er påført betydelige fysiske eller psykiske skader. Det samme gælder som udgangspunkt, hvis kriminaliteten er udøvet over for et særligt værgeløst offer.

Straffelovens § 58, stk. 1, om delvis ubetinget og delvis betinget fængsel (kombinationsdom) foreslås ikke ændret. Det samme gælder henvisningerne til § 58, stk. 1, i straffelovens

8. kapitel om samfundstjeneste (§ 64, § 66, stk. 2, 1. pkt., og § 67, stk. 2, 1. pkt.), bortset fra at der foreslås en tilføjelse til straffelovens § 64 (lovforslagets § 1, nr. 9).

En fængselsstraf vil dermed fortsat kunne opdeles i en ubetinget og en betinget del, og den ubetingede del vil fortsat højst kunne udgøre 6 måneders fængsel i kombinationsdomme uden vilkår om samfundstjeneste og højst 3 måneders fængsel i kombinationsdomme med vilkår om samfundstjeneste.

Der lægges med lovforslaget op til i det væsentlige at videreføre den eksisterende praksis for anvendelse af kombinationsdomme.

Det vil dermed fortsat være sådan, at når der idømmes betinget fængsel, vil udgangspunktet være, at hele fængselsstraffen gøres betinget, og at kombinationsdom kun anvendes forholdsvis sjældent. Det vil også fortsat være sådan, at kombinationsdomme navnlig anvendes ved samtidig pådømmelse af flere uligeartede forhold, samt hvis en rent ubetinget fængselsstraf findes at være for streng, mens en betinget fængselsstraf med vilkår om samfundstjeneste uden nogen ubetinget del forekommer for mild.

Der lægges imidlertid med lovforslaget op til, at det forhold, at domfældte før dommen har været varetægtsfængslet, ikke som sådan kan begrunde anvendelsen af kombinationsdom i stedet for en fuldt ud betinget dom. I det omfang forudgående varetægtsfængsling i dag tillægges betydning for valget mellem helt eller delvis betinget dom, lægges der således op til, at praksis ændres.

Der lægges med lovforslaget endvidere op til, at den ubetingede del af en kombinationsdom uden vilkår om samfundstjeneste i almindelighed fastsættes, så den *højst* udgør en tredjedel af den samlede fængselsstraf. For så vidt angår kombinationsdomme *med* vilkår om samfundstjeneste foreslås det, at den ubetingede del af kombinationsdommen under alle omstændigheder ikke kan overstige en tredjedel af den samlede fængselsstraf, jf. lovforslagets § 1, nr. 9 (ændring af straffelovens § 64).

Straffelovens § 58, stk. 2, om idømmelse af tillægsbøde i forbindelse med betinget dom foreslås ikke ændret, og det samme gælder henvisningen til § 58 (og dermed også § 58, stk. 2) i straffelovens 8. kapitel om samfundstjeneste (§ 64, 1. pkt.).

Der lægges med lovforslaget heller ikke op til ændringer i anvendelsen af denne mulighed i domme til samfundstjeneste, hvor tillægsbøde efter § 64, jf. § 58, stk. 2, i dag anvendes systematisk i domme til samfundstjeneste for spirituskørsel og kørsel i frakendelsestiden, men bortset herfra anvendes meget sjældent.

Der lægges heller ikke op til ændringer i anvendelsen af bøder ved siden af fængsel efter § 88, stk. 2 (om samtidig pådømmelse af flere lovovertrædelser), eller i anvendelsen af

tillægsbøde efter § 50, stk. 2 (om lovovertrædelser, hvor der er opnået eller tilsiget en økonomisk vinding).

Straffelovens § 56, stk. 3, om vilkår for betinget fængsel og om prøvetid videreføres uændret som § 56, stk. 2.

Der er med lovforslaget som udgangspunkt ikke lagt op til ændringer i forhold til den eksisterende praksis med hensyn til fastsættelse af vilkår efter straffelovens § 57 (dvs. andre vilkår end vilkår om samfundstjeneste) eller med hensyn til fastsættelse af prøvetid.

Der lægges dog med lovforslaget op til at være opmærksom på, at der kan være behov for i højere grad at fastsætte individuelt tilpassede vilkår i betingede domme, end det sker i dag. Det betyder, at kriminalforsorgen i forbindelse med personundersøgelsen, anklagemyndigheden ved sin sagnspåstand og domstolene ved afgørelsen bør være opmærksom herpå.

Der lægges med lovforslaget endvidere op til, at prøvetiden i betingede domme om spirituskørsel og kørsel i frakendelsestiden fremover fastsættes på samme måde som i betingede domme om anden kriminalitet. Det betyder i praksis, at prøvetiden i betingede domme om spirituskørsel og kørsel i frakendelsestiden fremover som udgangspunkt vil skulle fastsættes til 1 år.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.2, 3.2.6, 3.2.7, 4.2.3-4.2.6, 5.2.1 og 5.2.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 3 (§ 60, stk. 1, nr. 2)

Straffelovens § 60 angår domfældtes overtrædelse af de vilkår, der er fastsat i medfør af straffelovens § 57, dvs. andre vilkår end vilkåret om straffri vandel eller vilkår om samfundstjeneste.

Retten kan i den anledning bl.a. ved kendelse ændre vilkårene og forlænge prøvetiden inden for lovens maksimum, jf. § 60, stk. 1, nr. 2, som henviser til det gældende § 56, stk. 3.

Den foreslåede ændring af straffelovens § 56 (jf. lovforslagets § 1, nr. 2) indebærer, at det gældende § 56, stk. 3, videreføres som § 56, stk. 2.

Det foreslås på denne baggrund at ændre henvisningen i § 60, stk. 1, nr. 2, til § 56, stk. 3, til en henvisning til § 56, stk. 2.

Forslaget er en teknisk begrundet konsekvensændring og medfører ingen indholdsmæssige ændringer af gældende ret.

Til nr. 4 (§ 60, stk. 1, nr. 3)

Straffelovens § 60 angår domfældtes overtrædelse af de vilkår, der er fastsat i medfør af straffelovens § 57, dvs. andre vilkår end vilkåret om straffri vandel eller vilkår om samfundstjeneste.

Retten kan i den anledning bl.a. ved dom fastsætte straf eller anden retsfølge eller – hvis straf er fastsat i den betingede dom – træffe afgørelse om fuldbyrdelse af denne straf, jf. § 60, stk. 1, nr. 3.

Det foreslås at afskaffe muligheden for at idømme betinget dom med udsat straffastsættelse, jf. lovforslagets § 1, nr. 2 (ændring af straffelovens § 56).

Det foreslås på denne baggrund at ændre formuleringen af § 60, stk. 1, nr. 3, så bestemmelsen fremover (alene) giver mulighed for at træffe afgørelse om fuldbyrdelse af fængselsstraffen. En sådan afgørelse om fuldbyrdelse af fængselsstraffen skal uændret træffes ved dom.

Henvisningen i det gældende § 60, stk. 1, nr. 3, til straffelovens § 58, stk. 1, foreslås videreført uændret.

Der vil dermed fortsat være mulighed for, at retten i givet fald træffer afgørelse om fuldbyrdelse af en del af fængselsstraffen, og hvis retten anvender denne mulighed, kan den del af fængselsstraffen, der skal fuldbyrdes, fortsat højst udgøre 6 måneder.

Anvendelsen af muligheden for i givet fald at træffe afgørelse om fuldbyrdelse af en del af fængselsstraffen vil eksempelvis kunne være relevant, hvis vilkårsovertrædelsen sker sent i prøvetiden og/eller efter gennemførelsen af hovedparten af byrdefulde særvilkår.

Der henvises i øvrigt til pkt. 5.2.2 og 5.2.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 5 (§ 62, stk. 2)

Straffelovens § 62 er grundbestemmelsen om, at en fængselsstraf kan gøres betinget med vilkår om samfundstjeneste.

Der foreslås ikke ændringer af bestemmelsens stk. 1, hvorefter betinget dom med vilkår om samfundstjeneste kan idømmes, hvis betinget dom efter straffelovens §§ 56 og 57 (dvs. uden vilkår om samfundstjeneste) ikke ”findes tilstrækkelig”.

Straffelovens § 62, stk. 1, angår valget mellem betinget dom med og uden vilkår om samfundstjeneste, og der er med lovforslaget ikke lagt op til ændringer på dette punkt.

Der foreslås heller ikke ændringer af betingelsen i § 62, stk. 1, om, at tiltalte skal være ”egnet” til samfundstjeneste.

Egnethedsvurderingen vil fortsat som et klart udgangspunkt skulle foretages af kriminalforsorgen som led i en personundersøgelse. Som følge af forslaget om, at også deltagelse i behandlingsprogrammer eller uddannelsesprogrammer kan indgå som elementer i en samfundstjeneste (jf. lovforslagets § 2, nr. 2), vil det fremover i relevant omfang også skulle indgå i egnethedsvurderingen, om den pågældende er motiveret for at deltage i et behandlings- eller uddannelsesprogram.

Det vil dog ligesom i dag ikke være udelukket at idømme samfundstjeneste, selv om kriminalforsorgen ikke har foretaget en egnethedsvurdering. Det bør dog kun ske undtagelsesvis, og det vil være en forudsætning, at der ikke er tvivl om den pågældendes egnethed.

Det er forudsat, at samfundstjeneste kun idømmes, hvis den pågældende har haft lejlighed til at udtale sig om sin villighed til at gennemføre en eventuel samfundstjeneste, og at samfundstjeneste ikke idømmes, hvis den pågældende udtrykkeligt har afvist at ville gennemføre en eventuel samfundstjeneste (og har fastholdt dette).

Der foreslås heller ikke ændringer af straffelovens § 62, stk. 3, om straffri vandel i en prøvetid og om vilkår efter § 63 (dvs. vilkår om samfundstjeneste og eventuelle særvilkår).

Straffelovens § 62, stk. 2, bestemmer, at afgørelsen om udsættelse af fængselsstraf træffes efter § 56, stk. 1 og 2.

Det foreslås at afskaffe muligheden for at idømme betinget dom med udsat straffastsættelse, jf. lovforslagets § 1, nr. 2 (ændring af straffelovens § 56). Med dette forslag erstattes de eksisterende § 56, stk. 1 og 2, af et nyt § 56, stk. 1.

Det foreslås på denne baggrund at ændre straffelovens § 62, stk. 2, så bestemmelsen fremover vil angå afgørelsen om ”udsættelse af fuldbyrdelsen af fængselsstraf” (i stedet for ”udsættelse af fængselsstraf”), og så der i bestemmelsen henvises til § 56, stk. 1 (i stedet for § 56, stk. 1 og 2).

Der henvises i øvrigt til pkt. 4.2.1, 4.2.2 og 4.2.6 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 6 (§ 63, stk. 1)

Straffelovens § 63, stk. 1, angår grundvilkåret i en dom til samfundstjeneste, nemlig at den dømte skal udføre ulønnet samfundstjeneste i mindst 30 timer og højst 300 timer. Ifølge 2. pkt. skal den fastsatte ”arbejdspligt” opfyldes inden for en længstetid, der udmåles i forhold til antallet af ”arbejdstimer”.

Det foreslås, at samfundstjeneste ud over ulønnet arbejde fremover – efter kriminalforsorgens nærmere bestemmelse – også skal kunne opfyldes ved, at den dømte deltager i behandlings- eller uddannelsesprogram, jf. lovforslagets § 2, nr. 2 (ændring af straff fuldbyrdelseslovens § 101). Ifølge forslaget skal mindst to tredjedele af det fastsatte antal timer gennemføres som ulønnet arbejde.

På denne baggrund foreslås det at ændre straffelovens § 63, stk. 1, 2. pkt., så det bestemmes, at ”samfundstjenesten” (og ikke ”den fastsatte arbejdspligt”) skal ”udføres” (og ikke ”opfyldes”) inden for en længstetid, der udmåles i forhold til ”antallet af timer” (og ikke ”antallet af arbejdstimer”).

Der foreslås ingen ændringer i reglerne om fastsættelsen af timetallet for samfundstjeneste eller af længstetiden for udførelsen af samfundstjenesten. Der lægges imidlertid med lovforslaget op til, at domstolene ved fastsættelsen af time-

tallet for samfundstjeneste og af længstetiden for udførelsen af samfundstjenesten fremover skal tage udgangspunkt i nedenstående vejledende omregningstabel.

Fængselsstraf	Samfundstjeneste	Længstetid
7-14 dage	30 timer	4 måneder
20-30 dage	40 timer	4 måneder
40-50 dage	60 timer	6 måneder
60 dage-3 måneder	80 timer	6 måneder
4-5 måneder	100 timer	8 måneder
6-7 måneder	120 timer	8 måneder
8-11 måneder	150 timer	1 år
1 år-1 år og 5 måneder	200 timer	1 år
1 år og 6 måneder-1 år og 11 måneder	250 timer	1 år og 6 måneder
2 år	300 timer	1 år og 6 måneder

Der lægges med lovforslaget op til, at retten i den konkrete sag først fastsætter fængselsstraffens længde i overensstemmelse med de almindelige regler om strafudmåling i straffelovens 10. kapitel. Der lægges endvidere op til, at retten herefter som udgangspunkt fastsætter timetallet for samfundstjeneste som angivet i omregningstabellen.

Hvis der er tale om en kombinationsdom, lægges der op til, at omregningstabellen bringes i anvendelse på den betingede del af fængselsstraffen. Som eksempel kan nævnes, at hvis fængselsstraffen er fastsat til 1 år og 6 måneder, heraf 2 måneder ubetinget og 1 år og 4 måneder betinget med vilkår om samfundstjeneste, lægges der op til, at timeantallet for samfundstjeneste som udgangspunkt fastsættes til 200 timer (og ikke 250 timer).

Omregningstabellen er vejledende og kan fraviges, hvis det som følge af særlige forhold er velbegrundet. Det forudsættes i den forbindelse, at det udtrykkeligt angives i dommens præmisser, hvis retten har fraveget den vejledende omregningstabel, og at fravigelsen endvidere begrundes.

Der lægges i den forbindelse op til, at den betingede fængselsstraf anses for at modsvare de samlede vilkår, som er fastsat, sådan at hvis en dom til samfundstjeneste ved siden af samfundstjenesten pålægger domfældte yderligere byrdefulde vilkår, bør antallet af samfundstjenestetimer være lavere end ellers. Som et muligt eksempel på et sådant byrdefuldt særvilkår kan nævnes vilkår om behandling (afhængig af, hvad behandlingsvilkåret må antages at indebære i praksis i den konkrete sag).

Det bemærkes, at tilstedeværelsen af skærpende omstændigheder, herunder at der er tale om gentagen kriminalitet, efter de almindelige regler om strafudmåling vil kunne tillægges betydning ved fastsættelsen af fængselsstraffens længde, og at der som følge heraf i givet fald også vil kunne blive tale om at fastsætte flere samfundstjenestetimer i sager, hvor der foreligger skærpende omstændigheder, herunder i form af

gentagen kriminalitet. Derimod bør tilstedeværelsen af skærpende omstændigheder ikke føre til fravigelse af den vejledende omregningstabel, idet tilstedeværelsen af skærpende omstændigheder ikke bør føre til en fastsættelse af et – set i forhold til længden af den betingede fængselsstraf – højere timetal for samfundstjeneste. Tilsvarende bør tilstedeværelsen af formildende omstændigheder ikke føre til fastsættelse af et – set i forhold til længden af den betingede fængselsstraf – lavere timetal for samfundstjeneste. Tilstedeværende skærpende og formildende omstændigheder bør i givet fald i stedet tillægges betydning ved fastsættelsen af fængselsstraffens længde og/eller ved valget mellem ubetinget fængsel og betinget fængsel eller mellem fuldstændig betinget dom og delvis betinget dom (kombinationsdom) eller mellem betinget dom med og uden vilkår om samfundstjeneste.

Derimod kan der efter omstændighederne være grund til at fravige den vejledende omregningstabel i nedadgående retning i tilfælde, hvor fængselsstraffen er en samlet straf for flere uligeartede forhold, og hvor en væsentlig del af straffen hidrører fra forhold, der bedømt isoleret – dvs. hvis tiltalte kun havde gjort sig skyldig i disse forhold – ville været blevet straffet med betinget fængsel uden vilkår om samfundstjeneste.

Som eksempel kan nævnes en person, der for en berigelsesforbrydelse og et voldsforhold idømmes 4 måneders fængsel. Hvis berigelsesforbrydelsen isoleret set ville være blevet straffet med 3 måneders betinget fængsel uden vilkår om samfundstjeneste, mens voldsforholdet isoleret set ville være blevet straffet med 40 dages betinget fængsel med vilkår om samfundstjeneste, bør den vejledende omregningstabel fraviges. Antallet af samfundstjenestetimer vil i en sådan situation passende kunne fastsættes til de 60 timer, som ifølge omregningstabellen modsvarer 40 dages fængsel.

I mere komplicerede tilfælde af samtidig pådømmelse af flere forhold vil det bero på en mere skønmæssig vurdering, om og i givet fald i hvilket omfang den vejledende omregningstabel bør fraviges.

Den vejledende omregningstabel angiver også, hvilken længstetid der normalt bør fastsættes for afviklingen af et givet timetal for samfundstjeneste. Eftersom længstetiden skal udmåles i forhold til timetallet for samfundstjeneste, bør længstetiden i de tilfælde, hvor retten har fraveget udgangspunktet med hensyn til timetallet for samfundstjeneste, som udgangspunkt fastsættes til det, som fremgår af omregningstabellen ud for det faktisk fastsatte antal samfundstjenestetimer.

I det ovenfor beskrevne eksempel, hvor der lægges op til, at der på grund af særlige omstændigheder til en betinget fængselsstraf på 4 måneder alene knyttes vilkår om udførelse af 60 timers samfundstjeneste, bør der således som udgangspunkt fastsættes en længstetid på de 6 måneder, som er angivet ud for positionen 60 timer (og ikke de 8 måneder, som er angivet ud for strafpositionen 4-5 måneder).

Omregningstabellen er også vejledende med hensyn til forholdet mellem timetallet for samfundstjeneste og længstetiden for udførelsen af samfundstjenesten. Det forudsættes i den forbindelse tilsvarende, at det udtrykkeligt angives i dommens præmisser, hvis retten på dette punkt har fraveget den vejledende omregningstabel, og at fravigelsen endvidere begrundes.

Som eksempler på forhold, der efter omstændighederne kan tale for at fravige udgangspunktet for længstetiden i opadgående retning, kan nævnes, at domfældte står over for at skulle gennemgå et længerevarende behandlingsforløb (eksempelvis en planlagt operation med efterfølgende rekonvalescens), at domfældte er gravid og står over for at skulle føde, eller at domfældte skal afsone den ubetingede del af en kombinationsdom (dette er ikke tilfældet, hvis den ubetingede del af en kombinationsdom modsvares af varetægtsfængsling forud for dommen).

Det bemærkes, at fravigelse af udgangspunktet for længstetiden i opadgående retning i givet fald navnlig vil kunne være relevant for de kortere længstetidens vedkommende og i hvert fald ikke for længstetidene på 1 år eller 1 år og 6 måneder. Det bemærkes endvidere, at længstetiden i givet fald ikke behøver at fastsættes til en position, som findes i omregningstabellen, men også efter omstændighederne vil kunne fastsættes til eksempelvis 5 måneder (i stedet for 4 måneder) eller 9 eller 10 måneder (i stedet for 8 måneder).

Som eksempel på forhold, der efter omstændighederne kan tale for at fravige udgangspunktet for længstetiden i nedadgående retning, kan nævnes, at domfældte har været varetægtsfængslet før dommen i sagen, således at der skal ske afkortning i den idømte samfundstjeneste for varetægtsfængslingen, jf. lovforslagets § 1, nr. 12 (forslag til straffelovens § 86, stk. 3).

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.2.4 og 3.2.7 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 7 (§ 63, stk. 3)

Straffelovens § 63, stk. 3, angår fastsættelse af prøvetiden i en dom til samfundstjeneste.

Reglen i 1. pkt. om, at der i dommen fastsættes en prøvetid på højst 2 år, foreslås ikke ændret.

Der lægges med lovforslaget op til, at prøvetiden som udgangspunkt fastsættes til 1 år eller 2 år. Der lægges endvidere op til, at prøvetiden som udgangspunkt fastsættes, så den er længere end længstetiden for udførelsen af samfundstjenesten, sådan at der er plads til at forlænge længstetiden for udførelsen af samfundstjenesten administrativt i medfør af straffelovens § 63, stk. 2 (der ikke foreslås ændret), hvis der opstår behov for det. Der lægges nærmere bestemt op til, at prøvetiden som udgangspunkt fastsættes til 1 år, hvis længstetiden for udførelsen af samfundstjenesten er fastsat til mindre end 1 år, og ellers til 2 år. Dette gælder også i sager om spirituskørsel eller kørsel i frakendelsestiden, hvor der i

dag som udgangspunkt fastsættes en prøvetid på 2 år også i tilfælde, hvor længstetiden for udførelsen af samfundstjenesten er fastsat til mindre end 1 år.

Det foreslås at erstatte det gældende § 63, stk. 3, 2. pkt., hvorefter det i dommen kan bestemmes, at prøvetiden ophører, når længstetiden for arbejdsforpligtelsens opfyldelse er udløbet, med en ny regel, hvorefter prøvetiden for betingede fængselsstraffe på højst 3 måneder ophører, når længstetiden for at udføre samfundstjenesten er udløbet.

Ændringen af ”længstetiden for arbejdsforpligtelsens opfyldelse” til ”længstetiden for at udføre samfundstjenesten” skyldes forslaget om, at samfundstjeneste ud over ulønnet arbejde fremover – efter kriminalforsorgens nærmere bestemmelse – også skal kunne opfyldes ved, at den dømte deltager i behandlings- eller uddannelsesprogram, jf. lovforslagets § 2, nr. 2 (ændring af straffuldbyrdslovens § 101).

Herudover indebærer den foreslåede ændring af straffelovens § 63, stk. 3, 2. pkt., *dels* at prøvetiden for en betinget fængselsstraf på højst 3 måneder med vilkår om samfundstjeneste altid ophører, når længstetiden for at udføre samfundstjeneste er udløbet, *dels* at prøvetiden for en betinget fængselsstraf på mere end 3 måneder med vilkår om samfundstjeneste aldrig påvirkes af udløbet af længstetiden for at udføre samfundstjeneste. Begge forhold følger fremover direkte af loven, og der skal dermed ikke længere træffes afgørelse herom i dommen.

I domme på højst 3 måneders betinget fængsel vil der dermed fremover aldrig være en prøvetid, der løber ud over længstetiden for at udføre samfundstjeneste. I domme på mere end 3 måneders betinget fængsel vil der omvendt som udgangspunkt altid være en prøvetid, der løber ud over længstetiden for at udføre samfundstjeneste. Kun i tilfælde, hvor længstetiden for at udføre samfundstjeneste administrativt er forlænget, så den svarer til prøvetiden, eller hvor længstetiden for at udføre samfundstjeneste – helt undtagelsesvis – i dommen er fastsat til samme længde som prøvetiden, vil prøvetiden for mere end 3 måneders betinget fængsel kunne udløbe samtidig med længstetiden for at udføre samfundstjeneste.

Hvis der er tale om en kombinationsdom, gælder det foreslåede § 63, stk. 3, 2. pkt., for den betingede del af fængselsstraffen, jf. formuleringen ”den betingede fængselsstraf”. Det afgørende er dermed, om den betingede del af fængselsstraffen er højst 3 måneder eller mere end 3 måneder.

Der henvises i øvrigt til pkt. 5.2.1 og 5.2.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 8 (§ 63, stk. 4)

Straffelovens § 63, stk. 4, angår tilsyn og andre vilkår end vilkår om samfundstjeneste.

Der foreslås ikke ændringer i, at den dømte skal undergives tilsyn, eller i, at retten kan fastsætte andre vilkår, hvis det findes formålstjenligt.

Anvendelse af sådanne andre vilkår i en dom til samfundstjeneste bør altid overvejes nøje, og i hvert fald indgribende særvilkår bør ikke anvendes i domme på højst 3 måneders betinget fængsel med vilkår om samfundstjeneste.

Ifølge det gældende § 63, stk. 4, 3. pkt., ophører tilsynet, og eventuelle vilkår efter § 57 bortfalder, når længstetiden for arbejdspligtens opfyldelse er udløbet, medmindre andet er bestemt i dommen. Det foreslås at ændre ”længstetiden for arbejdspligtens opfyldelse” til ”længstetiden for at udføre samfundstjenesten”. Den foreslåede ændring skyldes forslaget om, at samfundstjeneste ud over ulønnet arbejde fremover – efter kriminalforsorgens nærmere bestemmelse – også skal kunne opfyldes ved, at den dømte deltager i behandlings- eller uddannelsesprogram, jf. lovforslagets § 2, nr. 2 (ændring af straffuldbyrdslovens § 101).

Det foreslås, at prøvetiden for en betinget fængselsstraf på højst 3 måneder med vilkår om samfundstjeneste altid ophører, når længstetiden for at udføre samfundstjeneste er udløbet, jf. lovforslagets § 1, nr. 7 (ændring af straffelovens § 63, stk. 3). Der vil derfor fremover ikke være anledning til i domme på højst 3 måneders betinget fængsel at overveje, om der er grund til konkret at gøre undtagelse fra udgangspunktet efter § 63, stk. 4, 3. pkt., hvorefter tilsyn og særvilkår udløber, når længstetiden for at udføre samfundstjenesten udløber. I sådanne domme vil *prøvetiden* nemlig fremover altid udløbe på dette tidspunkt, og det vil derfor i sådanne domme ikke længere være muligt at bestemme, at tilsyn og/eller særvilkår skal fortsætte efter udløbet af længstetiden for at udføre samfundstjenesten.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.2.5 og 3.2.7 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 9 (§ 64)

Straffelovens § 64 giver mulighed for i forbindelse med betinget dom med vilkår om samfundstjeneste at idømme ubetinget fængsel eller bøde efter reglerne i § 58.

Straffelovens § 64, 2. pkt., bestemmer, at en ubetinget fængselsstraf, der idømmes i forbindelse med en betinget dom med vilkår om samfundstjeneste, dog ikke kan overstige 3 måneder.

Det foreslås at indsætte en yderligere begrænsning i længden af den ubetingede fængselsstraf, der kan idømmes i forbindelse med en betinget dom med vilkår om samfundstjeneste, således at en sådan ubetinget fængselsstraf endvidere ikke kan overstige en tredjedel af den samlede fængselsstraf.

Ud over at den ubetingede del af en kombinationsdom med vilkår om samfundstjeneste fortsat ikke kan overstige 3 måneder, kan den ubetingede del af en sådan kombinationsdom således efter forslaget endvidere ikke overstige en tredjedel

af den samlede fængselsstraf. Dette vil have selvstændig betydning for kombinationsdomme, hvor den samlede fængselsstraf er fastsat til mindre end 9 måneder.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.2.4 og 2.2.6 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 10 (§ 66, stk. 3)

Straffelovens § 66 angår domfældtes overtrædelse af vilkåret om samfundstjeneste eller af vilkår, der måtte være fastsat i medfør af straffelovens § 57, dvs. af andre vilkår end vilkåret om straffri vandel.

Der foreslås ingen ændringer i, at retten i denne situation enten kan træffe afgørelse om ubetinget fængselsstraf (§ 66, stk. 1, nr. 1) eller opretholde den betingede dom, eventuelt med en forlængelse af længstetiden for samfundstjeneste og af prøvetiden (§ 66, stk. 1, nr. 2).

Der foreslås heller ingen ændringer i, at retten kan kombinere de to muligheder på den måde, at en ubetinget fængselsstraf på højst 6 måneder kombineres med betinget dom uden vilkår om samfundstjeneste, eller at en ubetinget fængselsstraf på højst 3 måneder kombineres med betinget dom med vilkår om samfundstjeneste (§ 66, stk. 2).

Der foreslås heller ingen ændringer i, at der ved fastsættelse af straf skal tages hensyn til omfanget af den samfundstjeneste, som denne har udført (§ 66, stk. 3, 1. pkt.).

For at skærpe effekten af en dom til samfundstjeneste foreslås det imidlertid, at hvis den idømte betingede fængselsstraf er fastsat til mere end 3 måneder, anses den idømte samfundstjeneste kun at modsvare to tredjedele af den betingede fængselsstraf (forslag til ændring af § 66, stk. 3, 2. pkt.).

For betingede fængselsstraffe på mere end 3 måneder er dette en ændring i forhold til gældende ret, hvor den idømte samfundstjeneste anses at modsvare hele den betingede fængselsstraf.

Den foreslåede ændring har ikke kun betydning ved overtrædelse af andre vilkår end vilkåret om straffri vandel, jf. straffelovens § 66, men også – og måske i praksis navnlig – ved ny kriminalitet i prøvetiden, jf. straffelovens § 67. Dette følger af henvisningen til § 66, stk. 3, i § 67, stk. 3 (som ikke foreslås ændret), og kan illustreres ved følgende eksempler:

Eksempel 1. Tiltalte idømmes 9 måneders betinget fængsel med en prøvetid på 2 år og med vilkår om at udføre 150 timers samfundstjeneste inden for en længstetid på 1 år. Tiltalte udfører de 150 timers samfundstjeneste inden for længstetiden, men 1½ år efter dommen begår tiltalte et nyt strafbart forhold og sigtes herfor ved rettergangsskridt inden prøvetidens udløb.

Eksempel 2. Tiltalte idømmes 1 år og 2 måneders fængsel, heraf 1 år betinget med en prøvetid på 2 år og med vilkår

om at udføre 200 timers samfundstjeneste inden for en længstetid på 1 år. Tiltalte afsoner de 2 måneders ubetinget fængsel og udfører de 200 timers samfundstjeneste inden for længstetiden, men 1½ år efter dommen begår tiltalte et nyt strafbart forhold og sigtes herfor ved rettergangsskridt inden prøvetidens udløb.

Hvis retten i sådanne tilfælde beslutter at fastsætte en fællesstraf for den tidligere pådømte og den nye kriminalitet, jf. straffelovens § 67, jf. § 61, stk. 2, vil der efter forslaget være en "reststraf" fra dommen til samfundstjeneste på henholdsvis 3 måneder (*Eksempel 1*) og 4 måneder (*Eksempel 2*) (i modsætning til i dag, hvor der ikke vil være nogen "reststraf", når den fulde samfundstjeneste er udført).

Den foreslåede ændring angår kun betingede fængselsstraffe på mere end 3 måneder. Hvis der er tale om en kombinationsdom, er det den betingede del af dommen, der skal være på mere end 3 måneders fængsel, jf. udtrykket "den idømte betingede fængselsstraf".

For betingede domme på højst 3 måneders fængsel, herunder kombinationsdomme, hvor den betingede del af dommen udgør højst 3 måneders fængsel, gælder dermed uændret, at den idømte samfundstjeneste ved anvendelsen af § 66, stk. 3, og af § 67, stk. 3, jf. § 66, stk. 3, anses at modsvare hele den idømte betingede fængselsstraf.

Anvendelsen af den foreslåede regel i tilfælde, hvor domfældte alene udfører en del af den idømte samfundstjeneste, kan illustreres ved følgende eksempler:

Eksempel 3. 60 dages betinget fængsel med vilkår om 80 timers samfundstjeneste for vold. Efter at have udført 40 timers samfundstjeneste overtræder domfældte vilkåret om samfundstjeneste. Hvis retten beslutter, at den betingede fængselsstraf som følge af vilkårsovertrædelsen skal ændres til ubetinget fængsel, fastsættes den ubetingede fængselsstraf til 30 dage.

Eksempel 4. 4 måneders fængsel, heraf 3 måneder betinget med vilkår om 80 timers samfundstjeneste, for vold. Efter at have udført 40 timers samfundstjeneste overtræder domfældte vilkåret om samfundstjeneste. Hvis retten beslutter, at den betingede del af fængselsstraffen som følge af vilkårsovertrædelsen skal ændres til ubetinget fængsel, fastsættes den yderligere ubetingede fængselsstraf til 45 dage.

Eksempel 5. 3 måneders betinget fængsel med vilkår om 60 timers samfundstjeneste for vold og tyveri. Af dommens præmisser fremgår, at udgangspunktet for fastsættelsen af timetallet for samfundstjeneste er fraveget, fordi tyveriforholdet bedømt isoleret ville kunne være straffet med betinget fængsel uden vilkår om samfundstjeneste. Efter at have udført 30 timers samfundstjeneste overtræder domfældte vilkåret om samfundstjeneste. Hvis retten beslutter, at den betingede fængselsstraf som følge af vilkårsovertrædelsen skal ændres til ubetinget fængsel, fastsættes den ubetingede fængselsstraf til 45 dage.

Eksempel 6. 6 måneders betinget fængsel med vilkår om 120 timers samfundstjeneste for rufferi. Efter at have udført 60 timers samfundstjeneste overtræder domfældte vilkåret om samfundstjeneste. Hvis retten beslutter, at den betingede fængselsstraf som følge af vilkårsovertrædelsen skal ændres til ubetinget fængsel, fastsættes den ubetingede fængselsstraf til 4 måneder.

Eksempel 7. 1 år og 2 måneders fængsel, heraf 1 år betinget med vilkår om 200 timers samfundstjeneste, for rufferi og vidnetrusler. Efter at have udført 100 timers samfundstjeneste overtræder domfældte vilkåret om samfundstjeneste. Hvis retten beslutter, at den betingede del af fængselsstraffen som følge af vilkårsovertrædelsen skal ændres til ubetinget fængsel, fastsættes den yderligere ubetingede fængselsstraf til 8 måneder.

Eksempel 8. 9 måneders fængsel med vilkår om 100 timers samfundstjeneste og om behandling for ludomani for under-slæb. Af dommens præmisser fremgår, at udgangspunktet for fastsættelsen af timetallet for samfundstjeneste er fraveget, fordi der tillige er fastsat et byrdefuldt særvilkår om behandling for ludomani. Efter at have udført 50 timers samfundstjeneste overtræder domfældte vilkåret om samfundstjeneste. Hvis retten beslutter, at den betingede fængselsstraf som følge af vilkårsovertrædelsen skal ændres til ubetinget fængsel, fastsættes den ubetingede fængselsstraf til 6 måneder. Det bemærkes, at hvis vilkåret om behandling for ludomani ikke er overtrådt, vil det i almindelighed være rimeligt, at retten i medfør af § 66, stk. 2, bestemmer, at kun en del heraf skal fuldbyrdes, mens resten skal været betinget uden vilkår om samfundstjeneste, men fortsat med vilkår om behandling for ludomani.

Der kan opstilles følgende generelle formel for beregningen af "reststraffen", hvis domfældte overtræder vilkåret om samfundstjeneste efter at have udført en del af det idømte timetal:

$$\text{Reststraf (i dage)} = \text{Idømt betinget fængsel (i dage)} - (\text{Udført samfundstjeneste (i timer)} / \text{Idømt samfundstjeneste (i timer)}) \times \text{Idømt betinget fængsel (i dage)} \times [2/3]$$

Faktoren 2/3 skal kun medtages, hvis den idømte betingede fængselsstraf er længere end 3 måneder, og er den eneste ændring i forhold til gældende ret.

De samme eksempler kan illustrere, hvad der sker, hvis domfældte begår ny kriminalitet i prøvetiden. Hvis retten beslutter at fastsætte en fællesstraf for den tidligere pådømte og den nye kriminalitet, jf. straffelovens § 67, jf. § 61, stk. 2, indebærer det, at retten vil skulle have for øje, at der i de beskrevne eksempler (*Eksempel 3-8*) vil være en "reststraf" på henholdsvis 30 dage, 45 dage, 45 dage, 4 måneder, 8 måneder og 6 måneder, som efter rettens skøn vil indgå ved fastsættelsen af fællesstraffen. For så vidt angår *Eksempel 8* bemærkes i den forbindelse, at der ved fastsættelsen af fællesstraffen i givet fald bør tages hensyn til domfældtes op-

fyldelse af det byrdefulde særvilkår om behandling for ludomani.

Eksemplerne ovenfor tager ikke højde for, at der kan være sket afkortning i den idømte samfundstjeneste som følge af anholdelse, varetægtsfængsling eller indlæggelse til mentalundersøgelse, jf. lovforslagets § 1, nr. 12 (forslag til straffelovens § 86, stk. 3). Beregningen af en eventuel ”reststraf” i sådanne tilfælde er beskrevet i bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 12.

Der henvises i øvrigt til pkt. 5.2.1 og 5.2.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 11 (§ 67, stk. 2)

Straffelovens § 67 angår domfældtes overtrædelse af vilkåret om straffri vandel (samt tilfælde, hvor domfældte sigtes for yderligere kriminalitet begået før dommen).

Der foreslås ingen indholdsmæssige ændringer af reglerne i § 67.

Retten kan dermed i tilfælde af, at domfældte overtræder vilkåret om straffri vandel, alt efter omstændighederne idømme en ubetinget eller betinget fællesstraf eller en ubetinget eller betinget straf alene for det nye forhold, og en betinget fællesstraf eller betinget straf alene for det nye forhold kan være med eller uden vilkår om samfundstjeneste. En fællesstraf eller en straf alene for det nye forhold kan også være en kombinationsdom. For kombinationsdomme gælder de sædvanlige begrænsninger, hvorefter den ubetingede del kan fastsættes til højst 6 måneder, hvis den betingede del ikke er med vilkår om samfundstjeneste, og til højst 3 måneder, hvis den betingede del er med vilkår om samfundstjeneste. Endvidere gælder efter § 67, stk. 2, at hvis en ubetinget straf alene for det nye forhold fastsættes til mere end 3 måneders fængsel, bortfalder vilkåret om samfundstjeneste i den betingede dom.

Der foreslås en sproglig ændring af § 67, stk. 2, 2. pkt., så ”frihedsstraf” ændres til ”fængselsstraf”. I forbindelse med afskaffelsen af hæftestrafpen i 2001 blev udtrykket ”frihedsstraf” generelt erstattet af ”fængselsstraf”, idet der herefter kun var én form for frihedsstraf, nemlig fængsel. Formentlig på grund af en forglemmelse blev straffelovens § 67, stk. 2, 2. pkt., ikke ændret i den forbindelse, og det foreslås derfor nu at ændre bestemmelsen, så den sprogligt kommer i overensstemmelse med straffelovens øvrige bestemmelser.

Straffelovens § 67, stk. 3, bestemmer, at § 66, stk. 3, finder tilsvarende anvendelse. § 66, stk. 3, bestemmer, at der ved fastsættelse af straf skal tages hensyn til omfanget af den samfundstjeneste, som den dømte har udført. Henvisningen i § 67, stk. 3, til § 66, stk. 3, er dermed relevant i tilfælde, hvor retten fastsætter en fællesstraf for den tidligere pådømte kriminalitet og yderligere kriminalitet. Henvisningen til § 66, stk. 3, indebærer, at der ved afgørelsen af, med hvilken vægt straffen for den tidligere pådømte kriminalitet skal indgå ved fastsættelsen af fællesstraffen, skal tages hensyn til

omfanget af den samfundstjeneste, som den dømte har udført.

Det foreslås, at hvis den idømte betingede fængselsstraf er fastsat til mere end 3 måneder, anses den idømte samfundstjeneste at modsvare to tredjedele af den betingede fængselsstraf, jf. lovforslagets § 1, nr. 10 (ændring af straffelovens § 66, stk. 3). Denne ændring, som er nærmere beskrevet i bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 10, har også – og måske i praksis navnlig – betydning i tilfælde, hvor retten i medfør af § 67, jf. § 61, fastsætter en fællesstraf for tidligere pådømt kriminalitet og yderligere kriminalitet.

Til nr. 12 (§ 86, stk. 3)

Straffelovens § 86 indeholder regler om, at anholdelse, varetægtsfængsling og indlæggelse til mentalundersøgelse skal afkortes i idømt fængselsstraf og bøde.

Det foreslås som noget nyt, at afkortning i den idømte straf for anholdelse, varetægtsfængsling og indlæggelse til mentalundersøgelse også skal ske i idømt samfundstjeneste. Ligesom ved afkortning i ubetinget fængselsstraf er det kriminalforsorgen, der foretager afkortningen.

Det foreslås, at afkortning skal ske forholdsmæssigt i det idømte antal timers samfundstjeneste.

Afkortning skal således ske med samme brøkdel i det idømte antal timers samfundstjeneste, som den anholdelse, varetægtsfængsling og indlæggelse til mentalundersøgelse, der medfører afkortning, udgør af den idømte betingede fængselsstraf. Dette kan illustreres ved følgende eksempel:

Eksempel 9. 60 dages betinget fængsel med vilkår om 80 timers samfundstjeneste. Det samlede antal dage, som efter § 86, stk. 1, 1.-3. pkt., kommer til afkortning, udgør 20 dage. Når dommen skal fuldbyrdes, afkortes en tredjedel af den idømte samfundstjeneste, dvs. (afrundet) 27 timer, og domfældte skal dermed alene udføre 53 timers samfundstjeneste.

Hvis der er tale om en kombinationsdom, foreslås det, at der først skal ske afkortning i samfundstjeneste efter en eventuel afkortning i den ubetingede del af straffen i medfør af straffelovens § 86, stk. 2 (som ikke foreslås ændret). Efter denne bestemmelse sker afkortning i den ubetingede del af en kombinationsdom, medmindre andet bestemmes i dommen. Det er med forslaget endvidere forudsat, at en forholdsmæssig afkortning i samfundstjeneste i givet fald sker i forhold til den betingede del af fængselsstraffen. Forslaget med hensyn til afkortning i kombinationsdomme kan illustreres ved følgende eksempler:

Eksempel 10. 4 måneders fængsel, heraf 3 måneder betinget med vilkår om 80 timers samfundstjeneste. Det samlede antal dage, som efter § 86, stk. 1, 1.-3. pkt., kommer til afkortning, udgør 20 dage. Retten har ikke truffet bestemmelse efter § 86, stk. 2, og afkortningen sker derfor i den ubetingede del af straffen, og domfældte skal udføre 80 timers samfundstjeneste.

Eksempel 11. 1 år og 2 måneders fængsel, heraf 1 år betinget med vilkår om 200 timers samfundstjeneste. Det samlede antal dage, som efter § 86, stk. 1, 1.-3. pkt., kommer til afkortning, udgør 90 dage. Retten har ikke truffet bestemmelse efter § 86, stk. 2, og afkortningen sker derfor først i den ubetingede del af straffen og dernæst – da antallet af dage, der kommer til afkortning, overstiger den ubetingede del af straffen – i samfundstjenesten. Afkortningen i samfundstjenesten udgør 30 dage / 360 dage x 200 timer, dvs. (afrundet) 17 timer, og domfældte skal udføre 183 timers samfundstjeneste.

Hvis retten i medfør af straffelovens § 86, stk. 1, 5. pkt., bestemmer, at hele straffen skal anses for udstået, selv om den idømte straf er længere end den tid, hvori den dømte har været anholdt, varetægtsfængslet eller indlagt til mentalundersøgelse, skal der ligeledes ske fuld afkortning i den idømte samfundstjeneste, og domfældte vil dermed slet ikke skulle udføre nogen samfundstjeneste. Det vil i almindelighed være uhensigtsmæssigt, at domfældte skal udføre et meget lavt antal timers samfundstjeneste, og det vil derfor være nærliggende at bringe straffelovens § 86, stk. 1, 5. pkt., i anvendelse i tilfælde, hvor domfældte på domstidspunktet har været anholdt, varetægtsfængslet eller indlagt til mentalundersøgelse så længe, at afkortningen i den idømte samfundstjeneste ville føre til, at domfældte skulle udføre mindre end 20 timers samfundstjeneste.

Hvis domfældte overtræder vilkåret om samfundstjeneste, eventuelle særvilkår eller begår ny kriminalitet i prøvetiden, skal der ved fastsættelse af straf i givet fald tages hensyn til omfanget af den samfundstjeneste, som denne har udført, jf. straffelovens § 66, stk. 3, og § 67, stk. 3, og lovforslagets § 1, nr. 10 (ændring af straffelovens § 66, stk. 3).

Hvordan dette forudsættes at ske i tilfælde, hvor der er sket afkortning i samfundstjenesten som følge af anholdelse, varetægtsfængsling eller indlæggelse til mentalundersøgelse, kan illustreres ved følgende eksempler:

Eksempel 12. 60 dages betinget fængsel med vilkår om 80 timers samfundstjeneste. Det samlede antal dage, som efter § 86, stk. 1, 1.-3. pkt., kommer til afkortning, udgør 20 dage. Når dommen skal fuldbyrdes, afkortes en tredjedel af den idømte samfundstjeneste, dvs. (afrundet) 27 timer, og domfældte skal derfor udføre 53 timers samfundstjeneste. Efter at have udført 40 timers samfundstjeneste overtræder domfældte vilkåret om samfundstjeneste. Hvis retten beslutter, at den betingede fængselsstraf som følge af vilkårsovertrædelsen skal ændres til ubetinget fængsel, fastsættes den ubetingede fængselsstraf til 10 dage.

Eksempel 13. 3 måneders betinget fængsel med vilkår om 60 timers samfundstjeneste for vold og tyveri. Af dommens præmisser fremgår, at udgangspunktet for fastsættelsen af timetallet for samfundstjeneste er fraveget, fordi tyveriforholdet bedømt isoleret ville kunne være straffet med betinget fængsel uden vilkår om samfundstjeneste. Det samlede antal dage, som efter § 86, stk. 1, 1.-3. pkt., kommer til afkort-

ning, udgør 30 dage. Når dommen skal fuldbyrdes, afkortes en tredjedel af den idømte samfundstjeneste, dvs. 20 timer, og domfældte skal derfor udføre 40 timers samfundstjeneste. Efter at have udført 30 timers samfundstjeneste overtræder domfældte vilkåret om samfundstjeneste. Hvis retten beslutter, at den betingede fængselsstraf som følge af vilkårsovertrædelsen skal ændres til ubetinget fængsel, fastsættes den ubetingede fængselsstraf til 15 dage.

Eksempel 14. 6 måneders betinget fængsel med vilkår om 120 timers samfundstjeneste. Det samlede antal dage, som efter § 86, stk. 1, 1.-3. pkt., kommer til afkortning, udgør 30 dage. Når dommen skal fuldbyrdes, afkortes en sjettedel af den idømte samfundstjeneste, dvs. 20 timer, og domfældte skal derfor udføre 100 timers samfundstjeneste. Efter at have udført 60 timers samfundstjeneste overtræder domfældte vilkåret om samfundstjeneste. Hvis retten beslutter, at den betingede fængselsstraf som følge af vilkårsovertrædelsen skal ændres til ubetinget fængsel, fastsættes den ubetingede fængselsstraf til 3 måneder.

Eksempel 15. 9 måneders fængsel med vilkår om 100 timers samfundstjeneste og om behandling for ludomani. Af dommens præmisser fremgår, at udgangspunktet for fastsættelsen af timetallet for samfundstjeneste er fraveget, fordi der tillige er fastsat et byrdefuldt særvilkår om behandling for ludomani. Det samlede antal dage, som efter § 86, stk. 1, 1.-3. pkt., kommer til afkortning, udgør 60 dage. Når dommen skal fuldbyrdes, afkortes en to niendedele af den idømte samfundstjeneste, dvs. (afrundet) 22 timer, og domfældte skal derfor udføre 78 timers samfundstjeneste. Efter at have udført 50 timers samfundstjeneste overtræder domfældte vilkåret om samfundstjeneste. Hvis retten beslutter, at den betingede fængselsstraf som følge af vilkårsovertrædelsen skal ændres til ubetinget fængsel, fastsættes den ubetingede fængselsstraf til 4 måneder.

Der kan opstilles følgende generelle formel for beregningen af ”reststraffen”, hvis domfældte overtræder vilkåret om samfundstjeneste efter at have udført en del af det idømte timetal:

$$\text{Reststraf (i dage)} = \text{Idømt betinget fængsel (i dage)} - (\text{Udført samfundstjeneste (i timer)} / \text{Idømt samfundstjeneste (i timer)} \times \text{Idømt betinget fængsel (i dage)} \times 2/3) - \text{Varetægtsfradrag (i dage)}$$

Faktoren 2/3 skal kun medtages, hvis den idømte betingede fængselsstraf er længere end 3 måneder.

Som en sammenligning med bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 10, viser, kan ”reststraffen” beregnes på ganske samme måde som i tilfælde, hvor domfældte ikke har været anholdt, varetægtsfængslet eller indlagt til mentalundersøgelse før dom, idet der i forhold hertil alene skal ske fradrag for netop anholdelse, varetægtsfængsling eller indlæggelse til mentalundersøgelse. Anvendelsen af formelen på *Eksempel 12-15* ovenfor kan illustreres på følgende måde:

Eksempel 12

Idømt betinget fængsel: 60 dage
 Idømt samfundstjeneste: 80 timer
 Udført samfundstjeneste: 40 timer
 Varetægtsfradrag: 20 dage
 Reststraf: $60 - (40 / 80 \times 60) - 20 = 60 - 30 - 20 = 10$
 dage

Eksempel 13

Idømt betinget fængsel: 90 dage
 Idømt samfundstjeneste: 60 timer
 Udført samfundstjeneste: 30 timer
 Varetægtsfradrag: 30 dage
 Reststraf: $90 - (30 / 60 \times 90) - 30 = 90 - 45 - 30 = 15$
 dage

Eksempel 14

Idømt betinget fængsel: 180 dage
 Idømt samfundstjeneste: 120 timer
 Udført samfundstjeneste: 60 timer
 Varetægtsfradrag: 30 dage
 Reststraf: $180 - (60 / 120 \times 180 \times 2/3) - 30 = 180 - 60 - 30 = 90$
 dage

Eksempel 15

Idømt betinget fængsel: 270 dage
 Idømt samfundstjeneste: 100 timer
 Udført samfundstjeneste: 50 timer
 Varetægtsfradrag: 60 dage
 Reststraf: $270 - (50 / 100 \times 270 \times 2/3) - 60 = 270 - 90 - 60 = 120$
 dage

De samme eksempler (*Eksempel 12-15*) kan illustrere, hvad der sker, hvis domfældte begår ny kriminalitet i prøvetiden. Hvis retten beslutter at fastsætte en fællesstraf for den tidligere pådømte og den nye kriminalitet, jf. straffelovens § 67, jf. § 61, stk. 2, indebærer det, at retten vil skulle have for øje, at der i de beskrevne eksempler vil være en "reststraf" på henholdsvis 10 dage, 15 dage, 3 måneder og 4 måneder, som efter rettens skøn vil indgå ved fastsættelsen af fællesstraffen. For så vidt angår *Eksempel 15* bemærkes i den forbindelse, at der ved fastsættelsen af fællesstraffen i givet fald bør tages hensyn til domfældtes opfyldelse af det byrdefulde særvilkår om behandling for ludomani.

I tilfælde, hvor der sker afkortning for anholdelse, varetægtsfængsling eller indlæggelse til mentalundersøgelse i idømt samfundstjeneste, og den betingede dom senere helt eller delvis gøres ubetinget som følge af vilkårsovertrædelse, eller der senere som følge af ny kriminalitet fastsættes en ubetinget fællesstraf, der helt eller delvis indbefatter den betingede dom, skal der ikke i den nu idømte ubetingede fængselsstraf ske afkortning for den samme anholdelse, varetægtsfængsling eller indlæggelse til mentalundersøgelse, men den kan som nærmere beskrevet i eksemplerne ovenfor

have betydning for længden af den ubetingede straf, som i givet fald fastsættes. Hvis domfældte på ny har været anholdt, varetægtsfængslet eller indlagt til mentalundersøgelse i anledning af vilkårsovertrædelse, jf. retsplejelovens § 763, eller ny kriminalitet, jf. retsplejelovens § 762, skal der derimod for en sådan ny anholdelse, varetægtsfængsling eller indlæggelse til mentalundersøgelse ske afkortning i en idømt ubetinget fængselsstraf efter reglerne i straffelovens § 86, stk. 1, 2 og 4 (gældende § 86, stk. 1-3), og i givet fald i en idømt samfundstjeneste efter det foreslåede § 86, stk. 3.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.2.3 og 3.2.7 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 13 (§ 86, stk. 4)

Straffelovens § 86, stk. 3, der som følge af forslaget om at indsætte et nyt stykke i § 86 (lovforslagets § 1, nr. 12) bliver § 86, stk. 4, angår afkortning for anholdelse eller varetægtsfængsling i anledning af overtrædelse af andre vilkår end vilkår om straffri vandel.

Bestemmelsen angår efter ordlyden tilfælde, hvor der fastsættes ubetinget fængselsstraf i medfør af straffelovens § 60, stk. 1, nr. 3 (der foreslås nyaffattet ved lovforslagets § 1, nr. 4). Denne bestemmelse finder anvendelse ved overtrædelse af vilkår ifølge betinget dom uden vilkår om samfundstjeneste.

Der bør være samme mulighed for afkortning for anholdelse og varetægtsfængsling i tilfælde, hvor der fastsættes ubetinget fængsel for overtrædelse af vilkår ifølge betinget dom med vilkår om samfundstjeneste.

Det foreslås derfor at indsætte en henvisning til straffelovens § 66, stk. 1, nr. 1 (som ikke foreslås ændret), i straffelovens § 86, stk. 4 (hidtidige § 86, stk. 3).

Det foreslås endvidere at ændre henvisningen i straffelovens § 86, stk. 4 (hidtidige stk. 3) til § 86, stk. 1 og 2, til en henvisning til § 86, stk. 1-3. Dette forslag indebærer, at det foreslåede nye § 86, stk. 3 (lovforslagets § 1, nr. 12), også finder anvendelse, når der i medfør af straffelovens § 66, stk. 1, nr. 1, jf. stk. 2, fastsættes delvis ubetinget fængselsstraf og delvis betinget fængselsstraf med vilkår om samfundstjeneste (kombinationsdom) i anledning af domfældtes overtrædelse af andre vilkår i en dom til samfundstjeneste end vilkår om straffri vandel.

*Til § 2**(Straffuldbyrdelsesloven)**Til nr. 1 (§ 81)*

Straffuldbyrdelseslovens § 81 bestemmer bl.a., at vilkår om samfundstjeneste, der er fastsat efter straffelovens § 40 a, stk. 3 eller 4 (dvs. som vilkår for prøveløsladelse), gennemføres af kriminalforsorgen. Det bestemmes i den forbindelse i § 81, 3. pkt., at straffuldbyrdelseslovens § 101, stk. 3,

§ 102 og § 103, stk. 1, finder tilsvarende anvendelse for gennemførelse af sådanne vilkår om samfundstjeneste.

Det foreslås at indsætte et nyt stykke i straffuldbyrdelseslovens § 101 om, hvad samfundstjeneste, der idømmes ved dom, indebærer (lovforslagets § 2, nr. 2). Forslaget indebærer, at det gældende § 101, stk. 3, bliver § 101, stk. 4.

På denne baggrund foreslås det at ændre henvisningen i § 81, 3. pkt., til § 101, stk. 3, til en henvisning til § 101, stk. 4.

Til nr. 2 og 3 (§ 101, stk. 2)

Straffuldbyrdelseslovens § 101 er den grundlæggende bestemmelse om gennemførelsen af samfundstjeneste, der er fastsat efter straffelovens § 63 (dvs. som vilkår i en betinget fængselsdom).

Der foreslås ingen ændringer i, at sådanne vilkår om samfundstjeneste gennemføres af kriminalforsorgen, jf. bestemmelsens stk. 1.

Det gældende stk. 2, 1. pkt., fastsætter, at vilkår om samfundstjeneste indebærer, at den dømte skal opfylde den fastsatte arbejdspligt inden for den udmålte længstetid.

Det foreslås at ophæve dette punktum (*nr. 3*) og i stedet indsætte et nyt stk. 2 (*nr. 2*), som fastsætter, at vilkår om samfundstjeneste indebærer, at den dømte skal udføre ulønnet arbejde eller deltage i behandlings- eller uddannelsesprogram i det fastsatte antal timer inden for den udmålte længstetid, jf. det foreslåede stk. 2, 1. pkt.

Det foreslås dermed, at samfundstjeneste – efter kriminalforsorgens nærmere bestemmelse, jf. lovforslagets § 2, nr. 4 – ud over udførelse af ulønnet arbejde også skal kunne bestå i deltagelse i behandlings- eller uddannelsesprogram. Der lægges med lovforslaget desuden op til, at samfundstjeneste i form af ulønnet arbejde også skal kunne udføres hos private erhvervsvirksomheder.

Det foreslås samtidig, at mindst to tredjedele af det fastsatte antal timer skal gennemføres som ulønnet arbejde, jf. det foreslåede stk. 2, 2. pkt. Hvis der sker afkorting i samfundstjenesten for anholdelse, varetægtsfængsling eller indlæggelse til mentalundersøgelse, jf. lovforslagets § 1, nr. 12 (forslag til straffelovens § 86, stk. 3), gælder kravet om, at mindst to tredjedele af timetallet for samfundstjeneste skal udføres som ulønnet arbejde, i forhold til det reducerede timetal, efter at der er sket afkorting.

Som eksempel på behandlingsprogrammer kan nævnes kognitive programmer såsom vredeshåndtering. Som eksempler på uddannelsesprogrammer kan nævnes forløb på produktionskoler for unge, voksenuddannelsescentre eller sprogcentre, der kan tilbyde fleksible forløb, der retter sig mod traditionelle boglige fag og almenkundskaber eller mod håndværksmæssige fag, industri, merkantile områder samt service og kommunikation. Det vil formentlig i flere tilfælde være relevant at kombinere sådanne fleksible undervisnings-

forløb med misbrugsbehandling, kognitive programmer eller lignende.

Der foreslås ingen ændringer i, at samfundstjenesten skal afvikles løbende over den udmålte længstetid og tidligst må være afviklet, når der er forløbet to tredjedele af afviklingsperioden, medmindre der foreligger særlige omstændigheder, jf. det gældende § 101, stk. 2, 2. pkt., der bliver § 101, stk. 3.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.2.1, 3.2.2 og 3.2.7 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 4 (§ 101, stk. 4)

Det foreslås at indsætte et nyt stykke i straffuldbyrdelseslovens § 101 om, hvad samfundstjeneste, der idømmes ved dom, indebærer (lovforslagets § 2, nr. 2). Forslaget giver mulighed for, at samfundstjeneste ud over udførelse af ulønnet arbejde også skal kunne bestå i deltagelse i behandlings- eller uddannelsesprogram.

Forslaget indebærer samtidig, at det gældende § 101, stk. 3, bliver § 101, stk. 4.

Det foreslås i forlængelse heraf at ændre reglen i § 101, stk. 4, 1. pkt. (hidtidige § 101, stk. 3, 1. pkt.), fra, at kriminalforsorgen træffer bestemmelse om arbejdsstedet, hvor samfundstjenesten skal udføres, til, at kriminalforsorgen træffer bestemmelse om, hvor det ulønnede arbejde skal udføres, og om den dømtes eventuelle deltagelse i behandlings- eller uddannelsesprogram som en del af samfundstjenesten.

Reglen i § 101, stk. 4, 2. pkt. (hidtidige § 101, stk. 3, 2. pkt.), om, at den dømte i øvrigt skal overholde de forskrifter, som kriminalforsorgen fastsætter om gennemførelsen af samfundstjenesten, foreslås ikke ændret, men reglen vil fremover også gælde for gennemførelse af samfundstjenesten i form af deltagelse i behandlings- eller uddannelsesprogram.

Med forslaget får kriminalforsorgen kompetence til – som hidtil – at træffe bestemmelse om arbejdsstedet, i det omfang en samfundstjeneste skal udføres som ulønnet arbejde, og – som noget nyt – til at træffe bestemmelse om den dømtes eventuelle deltagelse i behandlings- eller uddannelsesprogram som en del af samfundstjenesten.

Det vil dermed være kriminalforsorgen, der træffer bestemmelse om, *hvorvidt* en del af samfundstjenesten skal udføres som deltagelse i behandlings- eller uddannelsesprogram, og i givet fald *hvor mange timer* af den samlede samfundstjeneste der skal udføres på denne måde (inden for det foreslåede lovbestemte maksimum, dvs. en tredjedel af det samlede timetal, idet mindst to tredjedele af timetallet for samfundstjeneste skal udføres som ulønnet arbejde, jf. lovforslagets § 2, nr. 2), samt om *indhold, tid og sted* for behandlings- eller uddannelsesprogrammet. Det vil også kunne bestemmes, at domfældte skal deltage i mere end ét behandlings- eller uddannelsesprogram.

Det bemærkes, at hjemlen til, at samfundstjeneste, der fastsættes som vilkår i en betinget dom, fremover (for en dels vedkommende) også kan afvikles ved deltagelse i behandlings- eller uddannelsesprogram, fremgår af det foreslåede nye § 101, stk. 2 (lovforslagets § 2, nr. 2). I forhold hertil er § 101, stk. 4 (hidtidige § 101, stk. 3), som affattet ved lovforslagets § 2, nr. 4, en supplerende hjemmel til den konkrete udmøntning af denne mulighed i de enkelte sager. Det betyder også, at den del af § 101, stk. 4 (hidtidige § 101, stk. 3), som affattet ved lovforslagets § 2, nr. 4, der angår deltagelse i behandlings- eller uddannelsesprogram, *ikke* har betydning i tilfælde omfattet af § 81 (som affattet ved lovforslagets § 2, nr. 1), jf. § 101, stk. 4, dvs. når samfundstjeneste fastsættes som vilkår for prøveløsladelse.

Til nr. 5 (§ 103, stk. 1)

Straffuldbydelseslovens § 103 angår kriminalforsorgens kontrol med domfældtes gennemførelse af samfundstjeneste.

Det foreslås at ændre formuleringen af bestemmelsens stk. 1, så ”kontrol med, at den dømte opfylder den fastsatte arbejdspligt” ændres til ”kontrol med, at den dømte udfører den fastsatte samfundstjeneste”.

Forslaget skal ses i lyset af forslaget om, at samfundstjeneste ud over udførelse af ulønnet arbejde også skal kunne bestå i deltagelse i behandlings- eller uddannelsesprogram, jf. lovforslagets § 2, nr. 2 (forslag til straffuldbydelseslovens § 101, stk. 2).

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.2.2 og 3.2.7 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

*Til § 3
(Ikrafttræden)*

Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. juli 2015, jf. det foreslåede *stk. 1*.

De foreslåede ændringer af straffuldbydelsesloven (jf. lovforslagets § 2) vil kunne give anledning til at ændre tilsynsbekendtgørelsen, så der i denne bekendtgørelse tages højde for den nye mulighed for, at samfundstjeneste ud over ved ulønnet arbejde også kan opfyldes ved deltagelse i behandlings- eller undervisningsprogram. Det er med lovforslaget forudsat, at Direktoratet for Kriminalforsorgen overvejer behovet for en ændring af tilsynsbekendtgørelsen så betids, at en ændring af bekendtgørelsen i givet fald om nødvendigt vil kunne træde i kraft samtidig med lovens ikrafttræden.

Det foreslås, at loven finder anvendelse på domme, der afsiges efter lovens ikrafttræden, og at dette gælder, selv om det strafbare forhold er begået før lovens ikrafttræden, jf. det foreslåede *stk. 2*.

Den foreslåede overgangsbestemmelse indebærer på den ene side, at de foreslåede ændrede regler i straffeloven og straffuldbydelsesloven om betinget fængsel, herunder med vilkår om samfundstjeneste, i deres helhed finder anvendelse

på alle domme, der afsiges efter lovens ikrafttræden, uanset om den pådømte kriminalitet er begået før eller efter (eller eventuelt både før og efter) lovens ikrafttræden. Dette gælder også ankedomme og domme i genoptagne sager, som afsiges efter lovens ikrafttræden, men hvor dommen i foregående instans henholdsvis den tidligere dom i den genoptagne sag blev afsagt før lovens ikrafttræden.

Dette gælder både med hensyn til dommens indhold og retsvirkninger.

Som eksempel med hensyn til dommens indhold kan nævnes, at der efter lovens ikrafttræden ikke – heller ikke i tilfælde af anke eller genoptagelse – vil kunne idømmes betinget bøde eller betinget dom uden straffastsættelse (jf. lovforslagets § 1, nr. 2).

Som *eksempel* med hensyn til dommens retsvirkninger kan nævnes, at det for alle betingede domme afsagt efter lovens ikrafttræden vil gælde, at hvis den betingede fængselsstraf er fastsat til højst 3 måneder, ophører prøvetiden, når længstetiden for at udføre samfundstjeneste er udløbet, mens prøvetiden for betingede fængselsstraffe på mere end 3 måneder ikke påvirkes af udløbet af længstetiden for at udføre samfundstjeneste (jf. lovforslagets § 1, nr. 7). Som et *andet eksempel* kan nævnes, at det for alle betingede domme afsagt efter lovens ikrafttræden vil gælde, at hvis den betingede fængselsstraf er fastsat til mere end 3 måneder, anses idømt samfundstjeneste at modsvare to tredjedele af den betingede fængselsstraf (jf. lovforslagets § 1, nr. 10). Som et *tredje eksempel* kan nævnes, at der ved gennemførelsen af betingede domme afsagt efter lovens ikrafttræden i givet fald skal ske afkortning i den idømte samfundstjenesten for anholdelse, varetægtsfængsling og indlæggelse til mentalundersøgelse (jf. lovforslagets § 1, nr. 12). Som et *fjerde eksempel* kan nævnes, at samfundstjeneste i alle betingede domme afsagt efter lovens ikrafttræden ud over ved ulønnet arbejde vil kunne opfyldes ved deltagelse i behandlings- eller uddannelsesprogram (jf. lovforslagets § 2, nr. 2).

Den foreslåede overgangsbestemmelse indebærer på den anden side, at ingen af de foreslåede ændrede regler i straffeloven og straffuldbydelsesloven om betinget fængsel, herunder med vilkår om samfundstjeneste, finder anvendelse på (endelige) betingede domme, der er afsagt før lovens ikrafttræden.

Dette har ingen selvstændig betydning for så vidt angår dommens indhold, eftersom de foreslåede regler i sagens natur ikke kan bringes i anvendelse i en dom, før reglerne i givet fald er trådt i kraft.

Derimod har det betydning for så vidt angår dommens retsvirkninger, og overgangsbestemmelserne indebærer i den henseende, at bl.a. de retsvirkninger, der er nævnt ovenfor – (1) at prøvetiden for betinget fængselsstraf på højst 3 måneder altid ophører, når længstetiden for at udføre samfundstjeneste er udløbet, mens prøvetiden for betingede fængselsstraffe på mere end 3 måneder aldrig påvirkes af udløbet af

længstetiden for at udføre samfundstjeneste, (2) at idømt samfundstjeneste ved betinget fængselsstraf på mere end 3 måneder anses at modsvare to tredjedele af den betingede fængselsstraf, (3) at der i givet fald sker afkortning i den idømte samfundstjeneste for anholdelse, varetægtsfængsling og indlæggelse til mentalundersøgelse, og (4) at samfundstjeneste ud over ved ulønnet arbejde vil kunne opfyldes ved deltagelse i behandlings- eller uddannelsesprogram – kun gælder for domme, der er afsagt efter lovens ikrafttræden.

Som et yderligere eksempel kan nævnes, at det foreslåede § 60, stk. 1, nr. 3 (lovforslagets § 1, nr. 4), om rettens afgørelse ved overtrædelse af vilkår i en betinget dom også kun vil finde anvendelse, når den betingede dom er afsagt efter lovens ikrafttræden. Hvis den betingede dom er afsagt før lovens ikrafttræden, finder det hidtil gældende § 60, stk. 1, nr. 3, anvendelse (hvilket har selvstændig betydning i forhold til betingede domme uden straffastsættelse).

Justitsministeriet har i forhold til tre af de foreslåede lovændringer overvejet, om den foreslåede overgangsbestemmelse kunne rejse spørgsmål i forhold til artikel 7 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Denne bestemmelse indebærer bl.a. et forbud mod, at der pålægges en strengere straf end den, der var anvendelig på det tidspunkt, da lovovertrædelsen blev begået (forbud mod straffskærpelse med tilbagevirkende kraft).

Det drejer sig dels om lovforslagets § 1, nr. 2, om afskaffelse af muligheden for at afsige betinget dom uden straffastsættelse. Endvidere drejer det sig om lovforslagets § 1, nr. 7, om, at det for alle betingede domme afsagt efter lovens ikrafttræden skal gælde, at hvis den betingede fængselsstraf er fastsat til højst 3 måneder, ophører prøvetiden, når længstetiden for at udføre samfundstjeneste er udløbet, mens prøvetiden for betingede fængselsstraffe på mere end 3 måneder ikke påvirkes af udløbet af længstetiden for at udføre samfundstjeneste. Endelig drejer det sig om lovforslagets § 1, nr. 10, om, at det for alle betingede domme afsagt efter lovens ikrafttræden skal gælde, at hvis den betingede fængselsstraf er fastsat til mere end 3 måneder, anses idømt samfundstjeneste at modsvare to tredjedele af den betingede fængselsstraf.

Af de grunde, som er anført nedenfor, ses ingen af de tre forslag at rejse spørgsmål i forhold til Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 7.

Forslaget om at afskaffe muligheden for at afsige betinget dom uden straffastsættelse (lovforslagets § 1, nr. 2) vedrører det tidspunkt, hvor straffen udmåles, og er principielt uden betydning for straffens størrelse. Der er derfor ikke tale om straffskærpelse.

Ligeledes vil de to forslag vedrørende reglerne om betingede domme med vilkår om samfundstjeneste (lovforslagets § 1, nr. 7 og 10) være uden betydning for størrelsen af den straf, der vil blive udmålt ved afsigelse af dom for forhold, som er begået før lovændringens ikrafttræden. Forslagene kan derimod få betydning i den enkelte sag i forhold til den strafmængde, som i sidste ende skal afsones. De foreslåede ændringer vurderes at måtte betragtes som spørgsmål om straffens *fuldbyrdelse*. Der er herved lagt vægt på, at de foreslåede ændringer ikke vil påvirke størrelsen af den udmålte straf, men alene varigheden af prøvetiden henholdsvis den andel af en betinget straf, som samfundstjenesten anses at modsvare. Ifølge Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis falder spørgsmål om straffens fuldbyrdelse uden for anvendelsesområdet for Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 7, se hertil eksempelvis Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 2. december 2008 i sagen *Kafkaris mod Cypern* (21906/04), præmis 142. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har på samme sted udtalt, at der i praksis ikke altid kan sondres helt skarpt mellem foranstaltninger, der udgør en *straf*, og foranstaltninger, der vedrører *fuldbyrdelsen af en straf*. I den anledning bemærkes, at en eventuel forøgelse af den strafmængde, som i sidste ende skal afsones, i givet fald vil skyldes vilkårsovertrædelser eller ny kriminalitet begået efter den første dom og dermed efter, at de nye regler er trådt i kraft. Det vil således være påregneligt for den pågældende, og der vil dermed ikke være tale om tilbagevirkning i Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 7's forstand.

Til § 4

(Territorial gyldighed)

Bestemmelsen angår lovens territoriale gyldighed. Det foreslås, at loven ikke skal gælde for Færøerne og Grønland, men at lovens § 2 – om ændring af straffuldbyrdsloven – dog skal kunne sættes i kraft ved kongelig anordning for Færøerne eller Grønland med de ændringer, som de færøske eller grønlandske forhold tilsiger.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

Gældende formulering

Lovforslaget

§ 1

I straffeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 871 af 4. juli 2014, foretages følgende ændringer:

1. Overskriften til 7. kapitel affattes således:

7. kapitel
Betingede domme

»7. kapitel
Betinget fængsel«

§ 56. Finder retten det upåkrævet, at straf kommer til fuldbyrdelse, bestemmes det i dommen, at spørgsmålet om straffastsættelse udsættes og bortfalder efter en prøvetid.

Stk. 2. Såfremt det må anses for mere formålstjenligt, kan retten fastsætte straffen og bestemme, at fuldbyrdelsen udsættes og bortfalder ved udløbet af prøvetiden.

Stk. 3. Udsættelsen betinges af, at den dømte ikke i prøvetiden begår strafbart forhold, og at han overholder de vilkår, som måtte være fastsat i medfør af § 57. Prøvetiden fastsættes af retten og kan i almindelighed ikke overstige 3 år. Under særlige omstændigheder kan dog fastsættes en prøvetid på indtil 5 år.

§ 60. Hvis den dømte overtræder de i medfør af § 57 fastsatte vilkår, kan retten i den anledning

- 1) tildele advarsel,
- 2) ved kendelse ændre vilkårene og forlænge prøvetiden inden for den i § 56, stk. 3, fastsatte længstetid,
- 3) ved dom fastsætte straf eller anden retsfølge for den begåede lovovertrædelse eller - hvis straf er fastsat i den betingede dom - træffe afgørelse om fuldbyrdelse af denne straf. § 58, stk. 1, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Med hensyn til de i stk. 1 nævnte retsafgørelser finder § 59, stk. 2, tilsvarende anvendelse.

§ 62. Såfremt betinget dom efter reglerne i §§ 56 og 57 ikke findes tilstrækkelig, kan retten, hvis tiltalte findes egnet hertil, afsige betinget dom med vilkår om samfundstjeneste.

Stk. 2. Afgørelsen om udsættelse af fængselsstraf træffes efter reglerne i § 56, stk. 1 og 2.

Stk. 3. Udsættelsen betinges af, at den dømte ikke i en prøvetid begår strafbart forhold, og at han overholder de i medfør af § 63 fastsatte vilkår.

§ 63. Som vilkår for udsættelsen af fængselsstraf bestemmes, at den dømte skal udføre ulønnet samfundstjeneste i mindst 30 og højst 300 timer. Den fastsatte arbejdspligt skal opfyldes inden for en længstetid, der udmåles i forhold til antallet af arbejdstimer.

2. § 56, stk. 1 og 2, ophæves, og i stedet indsættes:

»Finder retten det upåkrævet, at fængselsstraf kommer til fuldbyrdelse, bestemmes det i dommen, at fuldbyrdelsen udsættes og bortfalder ved udløbet af prøvetiden.«

Stk. 3 bliver herefter stk. 2.

3. I § 60, stk. 1, nr. 2, ændres »§ 56, stk. 3« til: »§ 56, stk. 2«.

4. § 60, stk. 1, nr. 3, affattes således:

»3) ved dom træffe afgørelse om fuldbyrdelse af fængselsstraffen. § 58, stk. 1, finder tilsvarende anvendelse.«

5. § 62, stk. 2, affattes således:

»Stk. 2. Afgørelsen om udsættelse af fuldbyrdelsen af fængselsstraf træffes efter reglerne i § 56, stk. 1.«

6. § 63, stk. 1, 2. pkt., affattes således:

»Samfundstjenesten skal udføres inden for en længstetid, der udmåles i forhold til antallet af timer.«

Stk. 2. Den i medfør af stk. 1 fastsatte længstetid kan af tilsynsmyndigheden forlænges, hvis særlige grunde taler derfor, dog ikke ud over prøvetiden. Tilsynsmyndighedens afgørelse om forlængelse af længstetiden indbringes efter anmodning fra den dømte for retten.

Stk. 3. I dommen fastsættes en prøvetid på højst 2 år. Det kan i dommen bestemmes, at prøvetiden ophører, når længstetiden for arbejdsforpligtelsens opfyldelse er udløbet.

Stk. 4. Den dømte undergives tilsyn i prøvetiden. Retten kan endvidere, hvis det findes formålstjenligt, fastsætte vilkår som nævnt i § 57. Tilsynet ophører, og eventuelle vilkår efter § 57 bortfalder, når længstetiden for arbejdspligtens opfyldelse er udløbet, medmindre andet er bestemt i dommen.

§ 64. I forbindelse med betinget dom med vilkår om samfundstjeneste kan der idømmes ubetinget fængselsstraf eller bøde efter reglerne i § 58. En i medfør af § 58, stk. 1, fastsat fængselsstraf kan dog ikke overstige 3 måneder.

§ 66. Hvis den dømte overtræder vilkåret om samfundstjeneste eller andet vilkår, kan retten

- 1) træffe afgørelse om ubetinget fængselsstraf for den begåede lovovertrædelse eller
- 2) bestemme, at betinget dom skal opretholdes, eventuelt i forbindelse med en forlængelse af længstetiden for samfundstjeneste og af prøvetiden inden for den i § 63 nævnte grænse.

Stk. 2. Ved fastsættelse af ubetinget straf efter stk. 1, nr. 1, kan § 58, stk. 1, anvendes. En betinget delstraf efter denne bestemmelse træder da i stedet for dommen til samfundstjeneste, og hertil kan knyttes de i medfør af § 63, stk. 4, fastsatte vilkår. Uanset disse bestemmelser kan der i forbindelse med fortsat samfundstjeneste idømmes en ubetinget fængselsstraf på indtil 3 måneder.

Stk. 3. Ved fastsættelse af straf skal der tages hensyn til omfanget af den samfundstjeneste, som den dømte har udført. En i medfør af § 56, stk. 2, fastsat straf kan nedsættes.

Stk. 4. Afgørelser om fuldbyrdelse af en udsat straf træffes ved dom, andre afgørelser ved kendelse. § 59, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.

§ 67. Reglerne i § 61 finder tilsvarende anvendelse i sager om personer, som efter betinget dom med vilkår om samfundstjeneste sigtes for et strafbart forhold begået før eller efter dommen.

Stk. 2. Såfremt en ubetinget delstraf idømmes efter § 58, stk. 1, eller § 61, stk. 2, nr. 1, træder for den øvrige strafs vedkommende en betinget dom efter 7. kapitel i stedet for dommen til samfundstjeneste. Uanset bestemmelsen i 1. pkt. kan der i forbindelse med fortsat samfundstjeneste idømmes en ubetinget frihedsstraf på indtil 3 måneder.

Stk. 3. § 66, stk. 3, finder tilsvarende anvendelse.

7. § 63, stk. 3, 2. pkt., affattes således:

»Hvis den betingede fængselsstraf er fastsat til højst 3 måneder, ophører prøvetiden, når længstetiden for at udføre samfundstjenesten er udløbet.«

8. I § 63, stk. 4, 3. pkt., ændres »længstetiden for arbejdspligtens opfyldelse« til: »længstetiden for at udføre samfundstjenesten«.

9. I § 64, 2. pkt., indsættes efter »3 måneder«: »eller en tredjedel af den samlede fængselsstraf«.

10. § 66, stk. 3, 2. pkt., affattes således:

»Hvis den idømte betingede fængselsstraf er fastsat til mere end 3 måneder, anses den idømte samfundstjeneste at modsvare to tredjedele af den betingede fængselsstraf.«

11. I § 67, stk. 2, 2. pkt., ændres »frihedsstraf« til: »fængselsstraf«.

§ 86. Har den dømte været anholdt, varetægtsfængslet eller indlagt til mentalundersøgelse, afkortes et antal dage svarende til det antal påbegyndte døgn, frihedsberøvelsen eller indlæggelsen har været, i den idømte fængselsstraf. Frihedsberøvelser, der ikke har været i mindst 24 timer, medfører ikke afkortning. Har den dømte under frihedsberøvelsen været isoleret efter rettens bestemmelse, afkortes yderligere et antal dage svarende til en dag for hvert påbegyndt tidsrum af 3 døgn, hvor den dømte har været isoleret. Dommen skal indeholde oplysning om varigheden af frihedsberøvelser, indlæggelser og isolation, der medfører afkortning. Retten kan undtagelsesvis bestemme, at hele straffen skal anses for udstået, selv om den idømte straf er længere end den tid, hvori den dømte har været frihedsberøvet eller indlagt. Hvis en anke afvises eller frafaldes, træffes en sådan afgørelse ved beslutning af den overordnede ret. Er bødestraf idømt, skal det i dommen bestemmes, at bøden eller en del af denne skal anses for udstået.

Stk. 2. Ved dom efter § 58, stk. 1, skal afkortning ske i den ubetingede del af straffen. Det kan dog i dommen bestemmes, at afkortning ikke eller kun delvis skal ske i den ubetingede del af straffen.

Stk. 3. Bestemmelserne i stk. 1 og 2 finder også anvendelse ved retsafgørelser efter § 60, stk. 1, nr. 3, i tilfælde, hvor den betinget dømte før afgørelsen har været anholdt eller varetægtsfængslet.

Stk. 4. Har den dømte været anholdt, varetægtsfængslet eller indlagt til mentalundersøgelse i udlandet, bestemmer retten, i hvilket omfang der skal ske afkortning i den idømte straf.

Stk. 5. Bestemmelserne i stk. 1, 1. og 2. pkt., finder tilsvarende anvendelse for personer, der indsættes til afsoning af fængselsstraf efter at have været anholdt eller varetægtsfængslet på grund af overtrædelse af vilkår for benådning eller prøveløsladelse.

§ 81. Tilsyn og andre vilkår (særvilkår), der er fastsat efter straffelovens § 39, stk. 2 eller 3, § 40 a, stk. 2-4, eller § 41, stk. 4 eller 5, gennemføres af kriminalforsorgen, medmindre andet er bestemt i afgørelsen. Vilkår om samfundstjeneste, der er fastsat efter straffelovens § 40 a, stk. 3 eller 4, gennemføres af kriminalforsorgen. For gennemførelse af vilkår om samfundstjeneste finder reglerne i § 101, stk. 3, § 102 og § 103, stk. 1, i øvrigt tilsvarende anvendelse.

12. I § 86 indsættes efter stk. 2 som nyt stykke:

»*Stk. 3.* Er samfundstjeneste idømt, skal afkortning, der ikke efter stk. 2 sker i en eventuel ubetinget del af straffen, ske forholdsmæssigt i det idømte antal timers samfundstjeneste.«
Stk. 3-5 bliver herefter stk. 4-6.

13. I § 86, *stk. 3*, der bliver *stk. 4*, ændres »*stk. 1 og 2*« til: »*stk. 1-3*«, og efter »§ 60, stk. 1, nr. 3,« indsættes: »eller § 66, stk. 1, nr. 1,«.

§ 2

I lov om fuldbyrdelse af straf m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 435 af 15. maj 2012, som ændret bl.a. ved § 5 i lov nr. 733 af 25. juni 2014 og senest ved § 2 i lov nr. 739 af 25. juni 2014, foretages følgende ændringer:

1. I § 81, 3. pkt., ændres »§ 101, stk. 3 « til: »§ 101, stk. 4«.

§ 101. Vilkår om samfundstjeneste, der er fastsat efter straffelovens § 63, gennemføres af kriminalforsorgen.

Stk. 2. Vilkår om samfundstjeneste indebærer, at den dømte skal opfylde den fastsatte arbejdspligt inden for den udmålte længstetid. Samfundstjenesten skal afvikles løbende over den udmålte længstetid og må tidligst være afviklet, når der er forløbet to tredjedele af afviklingsperioden, medmindre der foreligger særlige omstændigheder.

Stk. 3. Kriminalforsorgsområdet træffer bestemmelse om arbejdsstedet, hvor samfundstjenesten skal udføres. Den dømte skal i øvrigt overholde de forskrifter, som kriminalforsorgen fastsætter om gennemførelsen af samfundstjenesten.

§ 103. Kriminalforsorgen skal føre kontrol med, at den dømte opfylder den fastsatte arbejdspligt.

Stk. 2. Overtræder den dømte vilkåret om samfundstjeneste eller de forskrifter, som kriminalforsorgen har givet om udførelsen af samfundstjenesten, skal kriminalforsorgen give den pågældende pålæg om at overholde vilkåret og forskrifterne. Er der tidligere givet pålæg herom, afgives indberetning til anklagemyndigheden.

Stk. 3. Justitsministeren fastsætter regler om behandlingen af sager om overtrædelse af vilkår om samfundstjeneste.

2. I § 101 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»*Stk. 2.* Vilkår om samfundstjeneste indebærer, at den dømte skal udføre ulønnet arbejde eller deltage i behandlings- eller uddannelsesprogram i det fastsatte antal timer inden for den udmålte længstetid. Mindst to tredjedele af det fastsatte antal timer skal gennemføres som ulønnet arbejde.«

Stk. 2 og 3 bliver herefter stk. 3 og 4.

3. § 101, *stk. 2, 1. pkt.*, der bliver stk. 3, 1. pkt., ophæves.

4. I § 101, *stk. 3, 1. pkt.*, der bliver stk. 4, 1. pkt., ændres »hvor samfundstjenesten skal udføres «til: »hvor det ulønnede arbejde skal udføres, og om den dømtes eventuelle deltagelse i behandlings- eller uddannelsesprogram som en del af samfundstjenesten«.

5. I § 103, *stk. 1*, »ændres opfylder den fastsatte arbejdspligt« til: »udfører den fastsatte samfundstjeneste«.

§ 3

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. januar 2015.

Stk. 2. Loven finder anvendelse på domme, der afsiges efter lovens ikrafttræden. Dette gælder, selv om det strafbare forhold er begået før lovens ikrafttræden.

§ 4

Stk. 1. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Lovens § 2 kan ved kongelig anordning sættes i kraft for Færøerne eller Grønland med de ændringer, som de færøske eller grønlandske forhold tilsiger.